

Wonen, Wijken en Integratie
Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Aanpak risicojongeren van Antilliaanse en Marokkaanse afkomst

Beleidsbrieven 2009

Gemeenten en Rijk werken samen in de aanpak van risicojongeren van Antilliaanse en Marokkaanse afkomst. De basis van deze aanpak wordt gevormd door de beleidsplannen van het kabinet. In 2009 zijn deze plannen verwoord in twee brieven aan de Tweede Kamer: 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren: Grenzen stellen en Perspectief bieden'¹ en 'Kabinetsbeleid Antilliaans-Nederlandse probleemjongeren vanaf 2010'². Dit boekje is een bundeling van deze brieven.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 31 268, nr. 13

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 26 283, nr. 52

Inhoud

Aanpak Marokkaans-Nederlandse Risicojongeren: Grenzen stellen en Perspectief bieden

Bijlagen

1. Feiten en cijfers
2. Overzicht bestaande en in voorbereiding zijnde maatregelen

Kabinetsbeleid Antilliaans-Nederlandse probleemjongeren vanaf 2010

Bijlagen

1. Indicatoren schooluitval, criminaliteit en werkloosheid
2. Overzicht van bestaande en in voorbereiding zijnde grenzenstellende en perspectief biedende maatregelen & van onderzoeken (update 20/8/09)
3. Rijksbijdrage per gemeente 2010 t/m 2013

Aanpak Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren

Grenzen stellen en Perspectief bieden

1 Inleiding

In verschillende gemeenten¹ hebben zich incidenten voorgedaan waarbij Marokkaans-Nederlandse jongens betrokken waren. Zij gedragen zich hinderlijk of respectloos, geven ernstige overlast of maken zich schuldig aan vernielingen, bedreigingen en intimidatie. Het gedrag van deze jongens wekt onbegrip en onvrede op bij burgers en is niet acceptabel. Terecht verwachten burgers dat de overheid daar krachtig tegen optreedt. De problematiek is echter complex en hardnekkig. De jongens hebben problemen en veroorzaken problemen. Daarom is een integrale aanpak nodig van preventie, repressie en nazorg.

Het Kabinet zet zich daarom samen met de gemeenten in om de jongens op het rechte pad te krijgen, de overlast en criminaliteit aan te pakken en zo de veiligheid in de buurten en wijken te vergroten. De aanpak van het probleemgedrag van Marokkaans-Nederlandse jongens moet op lokaal niveau vorm krijgen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor deze aanpak, maar de urgentie van de problematiek vraagt om een stevige ondersteunende en faciliterende rol van het Rijk. Het Kabinet wil daarom een samenwerking aangaan met gemeenten waar relatief veel overlastgevendende en criminele Marokkaans-Nederlandse jongens wonen. Rijk en gemeenten gaan zich samen richten op de aanpak.

De Marokkaans-Nederlandse jongens om wie het gaat, doen niet mee in de samenleving. Zij zitten in de negatieve spiraal van schooluitval, overlast, werkloosheid en criminaliteit. Hun ouders schieten tekort in de opvoeding. De jongens zelf hebben geen respect voor gezag. Steeds jonger komen zij op het slechte pad. Het (groeps)gedrag van de jongens bezorgt buurtbewoners veel overlast en maakt de buurt onveilig. De problemen concentreren zich niet alleen in de vier grote steden (G4), maar komen ook voor in andere gemeenten met een (relatief) grote Marokkaans-Nederlandse gemeenschap. De lokale verschillen in omvang en aard van de problematiek zijn groot.

Marokkaans-Nederlandse jongens zijn uiteraard niet als enigen betrokken bij overlast en criminaliteit, maar omdat zij overmatig betrokken zijn is bijzondere inzet gerechtvaardigd. Voorop staat dat

tegen criminaliteit hard moet worden opgetreden. Net zo vanzelf spreekt dat alléén een harde aanpak niet voldoende en niet redelijk is. Het Kabinet wil ook inzetten op het voorkómen van problemen en op het bieden van kansen en vat dit samen onder de noemer “Grenzen stellen en Perspectief bieden”. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn gelijke rechten en plichten en normen en waarden; recht op gelijke behandeling en vrijheid van meningsuiting en tevens de plicht de wet en rechtsstaat te respecteren. Iedereen krijgt de kans om mee te doen in de maatschappij. Je behandelt mensen zoals je zelf ook behandeld wilt worden en respecteert keuzes. Waar nodig zal hulp worden geboden, zodat ook deze Marokkaans-Nederlandse jongens en hun ouders volwaardig kunnen deelnemen aan de maatschappij. Achterstanden op gebied van taal en opvoeding wil het Kabinet wegwerken. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Waar ouders hun verantwoordelijkheid niet of onvoldoende nemen, moeten ze daarop worden aangesproken. Wie hulp krijgt aangeboden, zal zijn kans wel moeten pakken.

Ook verwacht het Kabinet een actieve rol vanuit de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap. Vanuit deze gemeenschap komen er steeds meer geluiden om relderschoppers stevig aan te pakken. Het overlastgevend en crimineel gedrag van deze jongens leidt tot negatieve beeldvorming over de gehele Marokkaans-Nederlandse gemeenschap en heeft negatieve gevolgen voor de positie van de Marokkaanse Nederlanders. Ook dit effect wil het Kabinet tegengaan.

De problematiek van Marokkaans-Nederlandse jongeren is hardnekkig en heeft daarom de afgelopen jaren stevige aandacht gekregen van Kabinet en gemeenten. Het vorige Kabinet heeft in 2006, naar aanleiding van incidenten met Marokkaans-Nederlandse jongeren, de Tweede Kamer geïnformeerd over de aanpak van de problematiek.² In de afgelopen jaren zijn er vooral in het kader van het project Veiligheid begint bij Voorkomen en het Actieplan Overlast en Verloedering diverse maatregelen in gang gezet. Het instrumentarium voor de aanpak van overlast door gemeenten is uitgebreid en het wetsvoorstel Maatregelen bestrijding voetvalvandalisme en ernstige overlast ligt ter behandeling bij de Tweede Kamer. Ondertussen is het besef gegroeid dat de problematiek van Marokkaans-Nederlandse jongeren, naast een versterking van de generieke maatregelen, vraagt om extra inspanningen die zich specifiek richten op Marokkaanse jongeren en hun ouders. Het probleem is zoals gezegd hardnekkig maar de overheid zal zich actief en intensief inspannen de problemen aan te pakken.

¹ Onder meer in Amsterdam-Slotervaart, Utrecht-Kanaleneiland, Gouda, Nijmegen en Ede

² TK 28684 2008-2009 nr. 98

In deze brief wordt eerst geschetst wat er aan de hand is: een probleemanalyse over een aantal thema's dat steeds terugkeert in gesprekken en onderzoeken (hoofdstuk 2). Daarna volgt een tussenanalyse (hoofdstuk 3), gevolgd door het bestaande beleid dat het Kabinet met het oog op de problemen van de Marokkaans-Nederlandse jongeren wil versterken (hoofdstuk 4). Vervolgens schetst het Kabinet waar het zijn aanvullende maatregelen op zal richten: het plan van aanpak voor de gemeenten die kampen met de problematiek van de Marokkaans-Nederlandse jongens (hoofdstuk 5) gevolgd door een hoofdstuk over de financiën en rapportage. (hoofdstuk 6). De brief wordt afgesloten met een conclusie (hoofdstuk 7). De bijlage bevat het bestaande, bredere beleid dat de aanpak van de problematiek met Marokkaans-Nederlandse jongens en hun ouders ondersteunt.

2 Wat is er aan de hand? De probleemanalyse

Marokkaans-Nederlandse jongens zijn oververtegenwoordigd in de verdachtenpercentages, voortijdig schoolverlaten en werkloosheid (zie bijlage 1). In 2007 was het verdachtenpercentage onder de 12-17 jarige Marokkaans-Nederlandse jongens ruim vijf keer zo hoog als onder hun autochtone leeftijdgenoten. Bij de 18-24 jarigen is deze factor bijna vier; een op de vijf is verdachte van een misdrijf³. Uit onderzoek naar racisme in Nederland blijkt dat Marokkaanse-Nederlanders vaker dan anderen worden aangewezen als slachtoffers én als daders van racisme en discriminatie.⁴ Dit is mede het gevolg van het negatieve beeld dat door de overlast en criminaliteit van sommige Marokkaans-Nederlandse jongens over de gehele Marokkaans-Nederlandse gemeenschap ontstaat.

Ook als het gaat om voortijdig schoolverlaten scoren Marokkaans-Nederlandse jongens het hoogst van allemaal. Bijna 9% van de Marokkaans-Nederlandse jongens verlaat de school zonder diploma, dat is ruim twee keer zo hoog als onder autochtone jongens.

De werkloosheid onder Marokkaans-Nederlandse jongens bedraagt 26%, dat is bijna drie keer zo hoog als onder autochtone jongens.⁵ De samenhang tussen criminaliteit, schooluitval en werkloosheid is opvallend. 'Niet werken' en 'het leven van een uitkering' gaan samen met een grotere oververtegenwoordiging in de verdachtenpercentages dan bij andere groepen. Van de Marokkaans-Nederlandse jongens van 18-24 jaar zonder werk is 27,6% verdachte van een misdrijf. Dit percentage ligt ruim vier keer zo hoog als bij de

autochtone werkloze jongens (6,2%).⁶ Van de voortijdig schoolverlaters van Marokkaans-Nederlandse achtergrond is bijna de helft (46,4%) verdachte van een misdrijf. Bij autochtone schoolverlaters gaat het om ongeveer een op de zes (17,5%).

De focus van deze brief ligt op de problematiek van de Marokkaans-Nederlandse jongens. De meisjes zijn steeds vaker hoog opgeleid en presteren in het algemeen goed op school. Toch doen zich ook bij deze meisjes problemen voor (psychische problemen, huwelijksdwang, gedwongen prostitutie, eergerelateerd geweld, huiselijk geweld en gedwongen achterlating in Marokko door de partner of familie). De preventieve aanpak van eergerelateerd geweld, die deel uitmaakt van het Kabinetsbrede beleidsprogramma, is een van de terreinen waarbij oplossingen worden uitgewerkt voor de problematiek van Marokkaans-Nederlandse meisjes.

Met professionals uit het veld, gemeenten en mensen uit de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap (professionals, jongeren en ouders) heeft het Kabinet gesproken over de oorzaken en achtergronden van deze problemen. Ook is er afgelopen jaren veel onderzoek gedaan. Aan de hand hiervan zijn vier factoren benoemd die van grote invloed zijn op de problematiek met Marokkaans-Nederlandse jongens:

- 1) De opvoeding faalt
- 2) De jongens gaan de straat op: straatcultuur ontstaat
- 3) Effectiviteit justitiële trajecten en inzet bevoegdheden door gemeenten
- 4) Effectiviteit onderwijs, jeugdzorg en arbeidstoeliding

2.1 De opvoeding faalt

Veel Marokkaans-Nederlandse ouders voeden hun kinderen op tussen twee culturen. In de Marokkaanse cultuur ligt de nadruk op conformiteit en gehoorzamen, in de Nederlandse cultuur op het bevorderen van zelfstandigheid. Een autoritaire opvoedstijl sluit niet aan bij wat de Nederlandse maatschappij van kinderen en ouders als regel verlangt. Bovendien worden vaders weinig bij de opvoeding betrokken en zijn zij in sommige Marokkaans-Nederlandse gezinnen als opvoeder zelfs geheel afwezig. Ook stijgt het aantal alleenstaande Marokkaans-Nederlandse moeders. Veel van hen zijn niet goed ingeburgerd en verkeren in een maatschappelijk isolement. Ze staan er teveel alleen voor, draaglast en draagkracht zijn niet in evenwicht.

De jongens om wie het in deze brief gaat, groeien veelal op in zogeheten multiprobleemgezinnen. Hun ouders beheersen de Nederlandse taal onvoldoende en hebben geen aansluiting op de voorzieningen in de buurt of op school. Ook is de behuizing vaak te klein, is er sprake van werkloosheid en schulden, weinig toezicht, een gebrekkig pedagogisch klimaat en te weinig structuur

³ In absolute aantallen gaat het om ca. 3000 jongens tussen 12 en 17 jaar en om ca. 4200 jongeren tussen 18 en 24 jaar. Bron KLPD over 2006

⁴ Bureau KLB, 2008, Racisme in Nederland 2008 – een onderzoek naar ervaringen en opvattingen

⁵ SCP, Jaarrapport Integratie 2007

⁶ CBS-statline, thema veiligheid en recht

in de opvoeding en dagindeling. Veelal zijn er meerdere kinderen in een gezin met wie het niet goed gaat. In veel van de gezinnen met jongens met probleemgedrag is sprake van een gezagscrisis, terwijl juist het stellen van grenzen tussen wat mag en wat niet mag een cruciaal element is in de opvoeding. Er wordt in dit verband gesproken van een pedagogisch vacuüm.⁷

Het gaat mis tussen wat de maatschappij in de opvoeding van ouders verwacht en wat de ouders verwachten van de maatschappij. Waar ouders hun verantwoordelijkheid onvoldoende (kunnen) invullen, worden de jongens gevoeliger voor de groepsdruk van leeftijdgenoten. Onderzoek wijst er onder meer op dat gebrek aan ouderlijk toezicht stelselmatig in verband staat met criminaliteit. Naast ondersteuning van de ouders als opvoeders, is het nodig dat ouders op hun verantwoordelijkheid worden gewezen. Ouders zijn de primaire verantwoordelijken voor de opvoeding van hun kinderen.

Het is in veel Marokkaans-Nederlandse gezinnen onvoldoende vanzelfsprekend dat ouders steun zoeken en hulp toelaten wanneer er zich problemen voordoen en ze niet bij machte zijn om hun kinderen op het rechte pad te houden. Er is een neiging om de problemen te ontkennen, ook omdat men zich hiervoor schaamt. De heersende schaamte- en eercultuur vormt een belemmering die moet worden doorbroken. De gemeenschap kan hierbij een rol vervullen. Ook de omgeving houdt zich vaak te afzijdig. Het oplossen van problemen wordt nu nog veelal gezien als een persoonlijke zaak.

Deze negatieve ontwikkelingen kunnen in een vroegtijdig stadium worden omgebogen. Maar om te communiceren op het consultatiebureau, op school of met hulpverleners over de ontwikkeling van het kind, is beheersing van de Nederlandse taal voor ouders essentieel. Veel Marokkaans-Nederlandse ouders beheersen het Nederlands daartoe nog niet voldoende. Er zijn ouders met een taalachterstand die geen taallessen volgen. Ouders moeten inzien dat het voor de ontwikkeling van hun kind van groot belang is dat zij bij een taalachterstand zo vroeg mogelijk naar de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) gaan en dat zij daar als ouders een verantwoordelijkheid in hebben. Nog niet alle kinderen met een taalachterstand gaan naar de VVE.

2.2 De jongens gaan de straat op: er ontstaat straatcultuur

Het leven tussen twee culturen – kortweg: de Nederlandse en de Marokkaanse - leidt ertoe dat relatief veel Marokkaans-Nederlandse jongens worstelen met hun identiteit. Daarbij hebben jongens nog op een andere wijze met meerdere culturen tegelijkertijd te maken: de thuiscultuur, de schoolcultuur en de cultuur van de groep jongens met wie ze omgaan (de peergroup).⁸ Deze culturen sluiten niet goed bij elkaar aan. De meeste Marokkaans-Nederlandse

jongeren weten hiermee goed om te gaan en vinden hun weg in de Nederlandse samenleving. Toch wordt bij relatief veel Marokkaans-Nederlandse probleemjongens de cultuur van de peergroep gevormd door de straatcultuur met vaak een negatieve ontwikkeling van dien. De verschillende contexten waarin de jongens leven - thuiscultuur, schoolcultuur en straatcultuur - brengen sterk verschillende normen- en waardenpatronen met zich mee. Ook is sprake van een “integratieparadox”. Naarmate jongeren meer gericht zijn op de samenleving en meer willen integreren, zijn ze gevoeliger voor cultuurconflicten en verschijnselen van buitensluiting en hebben ze des te meer het gevoel nergens bij te horen. Een deel van de jongeren ontleent op straat gezag aan vormen van onaangepast gedrag⁹. Mede door de negatieve beeldvorming in de samenleving identificeren deze jongeren zich sterk met elkaar en zijn ze geneigd zich af te reageren op hun omgeving.¹⁰ Dat leidt tot conflicten, niet alleen op straat, maar ook op school. Ze houden weinig rekening met anderen en dit wordt onvoldoende gecorrigeerd. Dit onttaardt in een deel van de gevallen tot confronterend gedrag en een vijandige houding.

Professionals geven aan dat kinderen in sommige gezinnen een negatieve houding ten aanzien van bijvoorbeeld docenten en politieagenten “meekrijgen”. Deze kinderen tonen geen respect richting bijvoorbeeld politieagenten, straatcoaches, ambulancepersoneel en buschauffeurs. Dit uit zich in agressief en intimiderend gedrag. Dit gedrag wordt thuis onvoldoende gecorrigeerd. Dat geldt ook voor intolerant gedrag bijvoorbeeld tegenover vrouwen en homo’s. Deze kinderen krijgen van hun ouders te weinig mee over voor de samenleving en voor hun toekomst relevante normen en waarden.

Het gedrag van deze jongens kan mede worden verklaard uit de kenmerken van de straatcultuur, zoals die zich in bepaalde wijken heeft ontwikkeld. Vooral jongens brengen veel tijd buitenshuis door zonder ouderlijk toezicht en met beperkte sociale controle. Ze hangen in groepen op straat en halen roggigheid uit. Het begint vaak klein, maar naarmate ze ouder worden, neemt de ernst van hun gedragingen toe. Het veroorzaken van overlastgevend gedrag en het overtreden van de wet, leveren aanzien op binnen de groep. Het is van belang inzicht te hebben in jongerengroepen (bijvoorbeeld in hinderlijke, overlastgevende en criminele groepen) zodat het beleid daarop wordt afgestemd en meeloopgedrag zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Gemeenten signaleren bovendien dat een groep oudere jongens bovenmatig betrokken is bij softdrugsgebruik of –handel en dat zij zich relatief vaak schuldig maken aan inbraak en berovingen. Het gaat om jongens die met name in de periode voor hun volwassenheid normoverschrijdend gedrag laten zien. Een wezenlijk kenmerk van dergelijke jeugdcriminaliteit is dat het veelal groepsgebonden

⁷ T. Pels (2008) specifieke achtergronden van marginalisering van Marokkaans-Nederlandse jongeren, Verwey Jonker Instituut

⁸ I. el Hadioui (2008) ‘Hoe de straat de school binnendringt. Overlastgevend gedrag van Marokkaans-Nederlandse jongeren en de invloed ervan op school.’, p. 16

⁹ F. Buijs, F. Demant, A. Hamdy (2006) Strijders van eigen bodem, radicale en democratische moslims in Nederland. Naarmate iemand meer gericht is op de autochtone samenleving en meer wil integreren, is hij of zij gevoeliger voor cultuurconflicten en verschijnselen van buitensluiting’.

¹⁰ J.D. de Jong (2008) ‘Kapot Moeilijk’ proefschrift over het groepsgegedrag van Marokkaanse jongens in Slotervaart

criminaliteit is.¹¹ Dat wil zeggen dat het normoverschrijdend gedrag verbonden is met groepsprocessen en niet slechts voortkomt uit persoonlijke kenmerken of gezinseigenschappen.

Steeds vaker komen er ook signalen uit de onderwijswereld dat docenten zich geen raad weten met het overlastgevende gedrag van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren op scholen. Het overlastgevende gedrag bestaat veelal uit respectloos en brutaal gedrag naar docenten, pesten van medescholieren, vandalisme, voortdurende verstoring van de orde in de klas en macho-gedrag jegens vrouwelijke docenten en medescholieren. De straatcultuur dringt dus als het ware de school binnen.¹²

2.3 Effectiviteit justitiële trajecten en inzet bevoegdheden door gemeenten

Behalve dat de overlast zelf moet worden aangepakt, moet ook worden voorkomen dat overlastgevende jongeren afglijden naar crimineel gedrag. Hiervoor is het cruciaal om de harde kern van deze groepen zichtbaar en effectief aan te pakken en deze te onderscheiden van hun meelopers. Deze harde kern jongeren zijn niet geneigd rekening te houden met de gevolgen van hun gedrag op langere termijn voor henzelf en met de gevolgen van hun gedrag voor anderen.

Er is sprake van impulsief gedrag en sterke beïnvloeding van leeftijdgenoten in de groepen waarin zij zich ophouden. Deze jongeren zijn hierdoor moeilijk beïnvloedbaar. De recidive onder de Marokkaans-Nederlandse ouders ligt zeer hoog, voor jongens tussen de 12 en 18 zelfs boven de 80%. Sancties zetten de ouders niet voldoende op een ander spoor. Als ouders doorkrijgen dat ze relatief makkelijk weggomen met (nieuwe) overtredingen of delicten, verlaagt dit de drempel naar een 'criminele carrière'.

Gemeenten, OM en politie vragen specifieke aandacht voor de groeiende groep overlastgevende kinderen in de leeftijd van 6-12 jaar. Vroegsignalering en tijdige interventies zijn cruciaal voor deze groep. Dossiers van jongens die voor het eerst voor de rechter verschijnen, bevatten vaak weinig informatie over zaken als de gezinssituatie en aanwezigheid, houding en prestaties op school en het eventuele jeugdhulpverleningstraject. De rechter ziet deze jongens zonder voldoende inzicht te hebben in de achtergrond van de jongen. Gemeenten geven ook ten aanzien van de nazorg aan, dat het opstellen van een persoonsgerichte aanpak en de onderlinge samenwerking en afstemming van justitie, hulpverlening, reclassering en gemeenten kunnen worden verbeterd.

Sommige gemeenten geven aan dat er op dit moment nog onvoldoende mogelijkheden zijn om de brede problematiek aan te pakken. Ook ontbreekt het gemeenten soms aan kennis van

bevoegdheden om in te grijpen en is er niet altijd sprake van een integrale aanpak en voldoende coördinatie binnen de gemeenten. Een knelpunt dat door veel gemeenten wordt gesignaleerd, ligt in de aanpak van overlastgevend gedrag dat weliswaar bijzonder hinderlijk is, maar niet met het strafrecht of gedwongen maatregelen is aan te pakken.

2.4 Effectiviteit onderwijs, jeugdzorg en arbeidstoeleiding

Een groot deel van de Marokkaans-Nederlandse kinderen begint al gezegd met een achterstand aan school. Soms komen deze kinderen pas in hun vierde levensjaar voor het eerst in aanraking met de Nederlandse taal en hebben de ouders dus geen gebruik gemaakt van de educatieve programma's die worden aangeboden in de voorschoolse periode. Veel Marokkaans-Nederlandse jongens halen deze achterstand nooit meer in. Zij lopen het hoogste risico om uit te vallen van school zonder startkwalificatie. Zonder startkwalificatie is de positie van deze jongeren op de arbeidsmarkt ongunstig. Dit komt doordat zij vaker dan andere groepen niet beschikken over de juiste vaardigheden, arbeidsethos en discipline, maar ook doordat Marokkaans-Nederlandse jongeren een negatief imago hebben door overlastgevend en crimineel gedrag. Het is daardoor voor veel Marokkaans-Nederlandse jongeren lastig een baan of stageplek te vinden die weer vereist is om een opleiding af te ronden. Veel jongeren raken hierdoor gedemotiveerd.

Nog steeds vinden te weinig Marokkaans-Nederlandse kinderen en hun ouders hun weg naar instellingen zoals jeugdzorg. In de lichte (vrijwillige) vormen van de jeugdzorg zijn ze ondervertegenwoordigd en in de zwaardere vormen zijn ze oververtegenwoordigd.¹³ Bij de behandelingen wordt vaak onvoldoende rekening gehouden met achterliggende problemen en de culturele achtergrond van deze gezinnen, terwijl dit juist een belangrijke rol kan spelen in de effectiviteit van de behandeling.

Daarnaast is doorgaans sprake van een behandeling die zich richt op één kind uit het gezin, terwijl vanwege de multiproblemen in het gezin een integrale gezinsaanpak en het aanbrengen van structuur in het gezin noodzakelijk is. Volgens gemeenten zijn er momenteel onvoldoende mogelijkheden om ouders die vrijwillige hulp niet aanvaarden door middel van drang en dwang in de hulpverlening te krijgen.

Verder schiet de coördinatie van de zorg in het gezin vaak tekort. Het is onduidelijk welke instanties waarvoor verantwoordelijk zijn en het aantal instanties dat in een gezin actief is, blijkt soms heel groot zonder dat hulpverleners daarvan onderling op de hoogte zijn. Dit is een algemeen, in de jeugdzorg reeds onderkend probleem dat hier gezien de multiproblematiek en taalbarrière versterkend werkt. Ook is er voor deze complexe problematiek in gezinnen vaak onvoldoende tijd beschikbaar. De zorg die deze gezinnen nodig hebben, heeft een intensief karakter, kortstondige klantcontacten voldoen niet.

¹¹ In "The predominance of groups as a distinctive aspect of adolescent criminality" constateerde Frank Zimring al in 1981 (Kids, Groups and Crime – some implications of a well-known secret of Criminal Law and Criminology, 72, 3, 867-885)

¹² I. el Hadioui (2008) 'Hoe de straat de school binnendringt. Overlastgevend gedrag van Marokkaans-Nederlandse jongeren en de invloed ervan op school.', p. 18

¹³ TK 2008 31001, nr. 52

Ook psychische en gedragsproblemen komen relatief veel voor onder Marokkaans-Nederlanders. Zo blijkt uit een onlangs gepubliceerd onderzoek dat de tweede generatie Marokkaans-Nederlandse jongens bijna zeven keer zoveel kans heeft op het ontwikkelen van schizofrenie als autochtone Nederlanders.¹⁴ Ook blijken de psychotische symptomen ernstiger in vergelijking met andere etnische groepen. Daarnaast is een relatief grote groep Marokkaans-Nederlandse kinderen vertegenwoordigd in het speciaal onderwijs. Binnen de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap rust een taboe op erkenning en behandeling van deze problematiek en worden verklaringen voor afwijkend gedrag veelal gezocht buiten de mensen zelf. Hulp komt mede hierdoor te weinig terecht bij diegenen die het nodig hebben.

3 Wat doet het Kabinet?

Tegen de achtergrond van deze analyse wil het Kabinet vooropstellen dat het Kabinet het beeld dat daaruit spreekt, dat groepen Marokkaans-Nederlandse jongeren grote overlast veroorzaken en zich gedragen in strijd met normen en waarden die hier te lande gelden, onaanvaardbaar acht. Dat uitgangspunt dient ook ten grondslag te liggen aan alle maatregelen, projecten en initiatieven die met betrekking tot de problematiek worden genomen. Tegelijk concludeert het Kabinet dat er op grond van deze analyse een flinke inspanning nodig is om de problemen van de Marokkaans-Nederlandse jongens effectief aan te pakken, de overlast te bestrijden en de criminaliteit terug te dringen. De aanpak moet vooral op lokaal niveau vorm krijgen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor deze aanpak, maar de urgentie van de problematiek vraagt om een stevige ondersteuning door het Kabinet en betrokkenheid vanuit de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap bij de lokale aanpak. Het Kabinet wil dat doen met een aanpak die streng is voor de harde kern van groepen overlastgevende en criminele jongens en onwillige gezinnen zodat de situatie in de wijken verbetert en het veiliger wordt voor burgers in hun buurt of wijk. De aanpak moet echter tegelijkertijd perspectief bieden aan de jonge generatie Marokkaans-Nederlandse kinderen die nu leeft in gezinnen waar ouders onmachtig zijn hen goed op te voeden. Deze jongens moeten een positieve toekomst tegemoet kunnen gaan, waarbij ze niet starten met een taalachterstand, een warm thuis hebben en gestimuleerd worden hun school af te maken zodat ze een bijdrage kunnen gaan leveren aan de samenleving. Ouders zijn hiertoe als eerste aan zet en moeten op hun verantwoordelijkheid worden aangesproken als daartoe aanleiding is. 'Meelopen' met oudere broers of buurtgenoten die het slechte voorbeeld geven moet worden voorkomen.

Er zijn veel maatregelen genomen de afgelopen tijd. Het Kabinet heeft er oog voor dat de reeds getroffen maatregelen consequent moeten worden uitgevoerd en dat wettelijke mogelijkheden niet ongebruikt blijven. De aanpak van de problemen die de

Marokkaans-Nederlandse jongeren hebben en veroorzaken, zal een zaak van lange adem zijn. Daarnaast wil het Kabinet ook niet de fout maken beleid op beleid te stapelen. Daarom moeten we zorgen dat bestaande maatregelen samenkomen in een integrale aanpak.

Het Kabinet wil dit enerzijds bereiken door een versterking van bestaande maatregelen en anderzijds door een aanvullend pakket maatregelen uit beschikbare middelen. Deze aanpak richt zich enerzijds op het terugdringen van overlast en criminaliteit zodat de leefbaarheid van de wijk verbetert en de veiligheid op straat groter wordt. Anderzijds op opvoeding, taal, en effectiviteit van de aanpak, waardoor de jongeren een beter toekomstperspectief krijgen. Het gaat zowel om preventieve als repressieve maatregelen gericht op bieden van perspectief én het stellen van grenzen. Er wordt aangesloten bij beleidstrajecten die reeds in gang zijn gezet zoals het project 'Veiligheid begint bij Voorkomen', de programma's 'Diversiteit in het Jeugdbeleid' en 'Aanval op de Uitval' en de 'Wijkaanpak'. Taal en opvoeding zijn cruciale onderwerpen in de aanpak. Deze aanpak wordt vormgegeven samen met die gemeenten waar de problematiek met name speelt, met als doel de problemen terug te dringen via een structurele en consequente aanpak.

4 Bestaand beleid en versterking daarvan

De afgelopen jaren is al veel ingang gezet om het perspectief van Marokkaans-Nederlandse jongeren en de aanpak van de overlast te verbeteren. In deze paragraaf worden de belangrijkste bestaande en reeds in voorbereiding zijnde maatregelen samengevat. Deze maatregelen zijn gegroepeerd rondom de in de probleemanalyse beschreven thema's. Het merendeel van deze maatregelen is generiek van aard, dat wil zeggen dat ze zijn gericht op alle jongeren. Maar omdat de problematiek bij Marokkaans-Nederlandse jongeren relatief groot is, zal het effect van deze maatregelen voor deze groep ook relatief groot zijn.

De komende periode ligt de nadruk op de uitvoering van deze maatregelen. Daarbij is het ook nodig dat er op lokaal niveau meer samenhang komt tussen de maatregelen om tot een integrale aanpak en effectieve uitvoering te komen. Samenwerking en afstemming tussen de betrokken organisaties op lokaal niveau is van cruciaal belang. Een toelichtend overzicht van de maatregelen is opgenomen in bijlage 2.

Taal en Opvoeding

Grenzen stellen en Perspectief bieden begint binnen het gezin. Taalbeheersing is van groot belang voor kinderen en ouders. Via inburgering en Voor- en Vroegschoolse educatie (VVE) worden taalachterstanden van ouders en kinderen teruggedrongen. Met gemeenten zijn afspraken gemaakt over het bereik van de VVE (moet naar 100% onder de doelgroepkinderen). Het Kabinet komt begin 2009 met een brief waarin maatregelen worden aangekondigd om het aantal inburgeraars te vergroten en de kwaliteit van de Inburgering te verbeteren.

¹⁴ Veling (2008) Schizophrenia among ethnic minorities, 2008

Ouders kunnen met hun opvoedingsvragen terecht in de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's). Er gaat veel aandacht uit naar opvoedondersteuning omdat dit bijdraagt aan het voorkomen van probleemgedrag op latere leeftijd. Veelal is een gezinsgerichte aanpak van belang omdat meerdere kinderen in het gezin risico's lopen. Ook lopen er pilots in drie CJG's waarin wordt onderzocht hoe specifieke migrantengroepen beter bereikt kunnen worden. Het Kabinet wil dat ouders steviger worden aangesproken op het gedrag van hun kinderen. Als ouders hun verantwoordelijkheid niet nemen, is het van belang dat er waar mogelijk drang en dwang wordt toegepast. Er wordt onder meer gekeken of er financiële sancties mogelijk zijn indien ouders zich onttrekken aan de hulpverlening.¹⁵ De mogelijkheden voor gezagdragers om te kunnen handelen indien kinderen zich in de openbare ruimte risicovol gedragen, wordt vergroot in combinatie met hulp aan gezinnen, indien nodig verplicht in het kader van de jeugdbescherming via ondertoezichtstelling. Het Kabinet heeft in december 2008 aangegeven de mogelijkheden voor verplichte opvoedondersteuning te gaan verruimen, waarbij de burgemeester de bevoegdheid krijgt kinderen via de Raad voor de Kinderbescherming aan te dragen bij de kinderrechter. Onder regie van gemeenten moeten betrokken instanties samenwerkingsafspraken maken over hulpverlening aan probleemgezinnen. Mochten de instanties geen overeenstemming bereiken over de coördinatie van de zorg, terwijl er dringend zorg nodig is, dan heeft de burgemeester de bevoegdheid een instelling aan te wijzen die er voor verantwoordelijk is dat een gezin goede ondersteuning krijgt (doorzettingmacht).

Straatcultuur

De negatieve effecten van de straat- en groepscultuur bij Marokkaans-Nederlandse jongens vergen een consequente aanpak van overlastgevend en crimineel gedrag. Er moeten duidelijke grenzen worden gesteld tussen wat mag en wat niet mag. Onder verantwoordelijkheid van de minister van BZK zullen in een aantal gemeenten vervolgpilots plaatsvinden met de 'FFKappe'-aanpak, waarin met jongeren die overlast veroorzaken een contract wordt gesloten over hun gedrag. Wanneer dit niet leidt tot afname van de overlast, of de jongere het contract niet wenst aan te gaan en er sprake blijft van overlastgevend gedrag, kan de jongere een bevel van de burgemeester krijgen. Overtreding van dit bevel leidt tot strafrechtelijke vervolging.

Veel van deze jongens zijn niet direct gemotiveerd een andere weg in te slaan of om hulp te krijgen. Omdat jongeren vaak uit verveling overlast veroorzaken, is het, naast een strenge aanpak bij niet te tolereren gedrag, van minstens zo groot belang hen op een positieve manier uit te dagen en te laten ontdekken waar ze goed in zijn, bijvoorbeeld door hen sport-, dans- en muziekfaciliteiten te bieden. Het is daarnaast noodzakelijk dat de jongens worden uitgedaagd en prikkels krijgen om uit de negatieve 'cultuur' te stappen. Deze jongens moeten zich bewust worden van de keuzes die ze maken en de gevolgen daarvan. Jongeren moeten leren te

participeren in de samenleving, actief deelnemen waar mogelijk en nodig, verantwoordelijkheid nemen zodat ze als volwaardig burger een positieve bijdrage leveren aan de maatschappij. Die drempel is nu vaak te hoog. Deelname aan activiteiten in groepsverband werkt socialiserend en disciplinerend. In Utrecht zijn goede ervaringen opgedaan met een project dat zich richt op 'peerpreventie' waarbij jongeren die op het verkeerde pad zaten nu, onder begeleiding van professionals, worden ingezet als mentor voor risicjongeren.

Zonder schooldiploma is het toekomstperspectief van jongeren heel anders dan met een startkwalificatie. Voor een deel van de Marokkaans-Nederlandse jongeren is het behalen van een startkwalificatie nu nog een brug te ver. Voor hen is het belangrijk dat ze een programma volgen dat zich richt op discipline, vaardigheden en dagbesteding, bijvoorbeeld in een van de Campussen. Er lopen nu 9 pilot-Campussen waaronder een pilot in Tilburg die zich specifiek richt op Marokkaans-Nederlandse jongeren. Trainingen (beroepsoriëntatie, empowerment en identiteitsontwikkeling) dragen bij aan het weerbaar maken en moeten zorgen voor een mentaliteitsverandering bij deze jongens en het geven van een beter toekomstperspectief, zodat ze beter met tegenslagen om kunnen gaan, hun gevoelens beter onder controle kunnen houden en minder snel in de slachtofferrol vallen.

Inzet bevoegdheden gemeenten en effectiviteit justitiële trajecten: Veiligheid, overlast en criminaliteit

Het beschikbare instrumentarium om de openbare orde te handhaven en overlast tegen te gaan, is de laatste jaren zoals eerder aangegeven, uitgebreid. Het wetsvoorstel maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast ligt momenteel ter behandeling bij de Tweede Kamer. Voor het terugdringen van overlast en criminaliteit is strikte handhaving cruciaal. Het spreekt vanzelf dat voldoende politiecapaciteit noodzakelijk is om de problematiek adequaat aan te pakken. De verantwoordelijkheid over de politie-inzet ligt hoofdzakelijk bij de lokale driehoek. Zoals bekend onderneemt het rijk verhoogde inspanning om de rechnercapaciteit te vergroten. Tevens worden deze Kabinetsperiode 500 extra wijkagenten aangesteld. Met de Korpsbeheerders en het Openbaar Ministerie zal over de effectiviteit van de politie- en justitie inzet en de prioriteitsstelling van de gezagdriehoeken ten aanzien van de problematiek in de betrokken buurten worden gesproken.

Bij brief van 12 september 2008¹⁶ is Uw Kamer geïnformeerd over het bestaande instrumentarium ten behoeve van de aanpak 12-minners met (ernstig) probleemgedrag alsmede de extra maatregelen die het Kabinet wil nemen.

Er komt een landelijk dekkend netwerk van Veiligheidshuizen waar gemeenten, jeugd- en zorginstellingen, (jeugd) reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming, politie en officieren van justitie samenwerken in de aanpak van criminaliteit en overlast. De persoonsgerichte aanpak krijgt vorm in het casuoverleg tussen

¹⁵ TK (2008) 28684 nr. 167

¹⁶ TK 2007-2008, 28 684, nr. 167

deze partijen. Preventie, repressie en nazorg worden op elkaar afgestemd. Om de problemen van de jeugdige criminelen bij de kern aan te pakken wordt systematisch in beeld gebracht wat de criminogene en beschermende factoren zijn. Hierdoor kunnen gericht effectieve gedragsinterventies (combinaties van straf en zorg) worden ingezet. De Erkenningscommissie Gedragsinterventies van Justitie toetst interventies op hun effectiviteit en heeft inmiddels dertien verschillende gedragsinterventies als effectief erkend. Het streven is op termijn alleen nog bewezen effectieve gedragsinterventies in te zetten.

Justitie zet zich in, onder meer door inzet van (super)snelrecht, om doorlooptijden zo kort mogelijk te houden zodat de kans op herhaling kleiner is. In het kader van het programma Veiligheid begint bij Voorkomen wordt de nazorg na detentie verbeterd zodat recidive wordt teruggedrongen. Om de vereiste daling van de recidive te realiseren zet het Kabinet in op een persoonsgerichte aanpak, waarbij de dader, het delict en het risico dat de dader vormt voor de samenleving, belangrijke indicatoren zijn. Bij brief van 29 augustus 2008¹⁷ is Uw Kamer daarover geïnformeerd. Het wetsvoorstel Versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces dat in behandeling is bij de Eerste Kamer, geeft meer mogelijkheden om schade bij de daders te verhalen. De rechter kan een schadevergoedingsregeling toewijzen. Bij verdachten beneden de 14 jaar kan de schade bij de ouders worden verhaald.

Per 1 april 2009 is er een sluitend nazorgstelsel voor alle ex-gedetineerde Marokkaans-Nederlandse jongeren die een JJI verlaten. De straf wordt gekoppeld aan positieve interventies gericht op gedragsverandering zodat onderliggende oorzaken van het antisociale of criminele gedrag worden aangepakt. Na beëindiging van de justitiële titel zorgt justitie voor een 'warme' overdracht aan gemeenten, dat wil zeggen dat de gemeente op de hoogte wordt gesteld welke ontwikkeling de jongen heeft doorgemaakt tijdens zijn detentie.

De bewindslieden van Justitie streven in hun beleid ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit een ruimere en meer op de persoon afgestemde toepassing na van voorwaarden in het kader van vervolgingsbeslissingen, bestraffing en voorwaardelijke invrijheidstelling. Daarbij zal scherper worden gelet op het belang van op culturele factoren en gezinssituatie afgestemde inhoud van die voorwaarden. Een groepsgerichte aanpak is in veel gevallen een effectieve strategie om overlast en criminaliteit tegen te gaan. Raddraaiers moeten worden geïsoleerd van de meelopers. Het in kaart brengen van hinderlijke, overlastgevende en criminele groepen volgens de shortlistmethodiek (Beke/Ferwerda) sluit hierbij aan. Het Ministerie van BZK heeft de politiekorpsen middelen beschikbaar gesteld zodat eind 2009 een landelijk beeld van jeugdgroepen beschikbaar komt. Iedere probleemjongere (zowel de risicogroep als de harde kern) moet individueel in beeld zijn bij de gemeente en goed gevolgd worden. Alleen dan kan de problematiek

goed worden aangepakt. Deze jongeren moeten een op maat gesneden traject krijgen. Wanneer jeugdgroepen in kaart zijn gebracht kan bij ernstige overlast een gebiedsgerichte aanpak worden ingezet. De Minister van Justitie heeft ten slotte begin 2009 aangekondigd een wijkverbod mogelijk te willen maken bij de aanpak van overlast in de wijken, onder meer door probleemjongeren. Om die reden wordt de mogelijkheid onderzocht om de rechter de bevoegdheid te geven om een vrijheidsbeperkende maatregel, in de vorm van een wijkverbod, op te leggen als zelfstandige maatregel. Op deze manier kan de rechter rechtstreeks kiezen voor de in het concrete geval meest gewenste reactie. Deze maatregel kan worden opgelegd in plaats van of naast een geldstraf of vrijheidsstraf. Momenteel kent het strafrecht de vrijheidsbeperkende maatregel alleen in de vorm van een voorwaarde bij het opleggen van een voorwaardelijke straf of als voorwaarde bij de schorsing van een voorlopige hechtenis. Wanneer er een mogelijkheid bestaat tot snelrecht (moet specifiek worden afgekondigd) kunnen overlastplegers, zo snel als mogelijk is, na aanhouding worden berecht en na bestraffing deze straf aansluitend ondergaan.

Effectiviteit onderwijs, jeugdzorg en arbeidstoeleiding

Het Kabinet zet naast deze repressieve maatregelen in op preventieve maatregelen om te voorkomen dat jongeren vroegtijdig uitvallen en op het verkeerde pad terechtkomen. Dit gebeurt onder meer door het programma Aanval op de Uitval om onderwijsachterstanden en voortijdig schoolverlaten terug te dringen en door het Wetsvoorstel Investeren in Jongeren (onlangs naar de TK verzonden) dat regelt dat jongeren tussen de 18 en 27 jaar die zich melden voor een uitkering een aanbod voor onderwijs of arbeid krijgen. Het is van belang dat gemeenten samen met bedrijven en instellingen werk maken van het regelen van stageplekken voor jongeren. Hiermee zijn o.a. in Zoetermeer en Rotterdam goede ervaringen opgedaan. Via het programma Diversiteit in het Jeugdbeleid¹⁸ gaat extra aandacht uit naar de ondervertegenwoordiging van migrantengezinnen in de vrijwillige hulpverlening en de oververtegenwoordiging in de niet-vrijwillige (zwaardere) zorg. Het vergroten van het bereik van migrantenkinderen en ouders en de effectiviteit van interventies in de (jeugd)zorg staat in die aanpak centraal. Alleen met een sluitende aanpak waarbij hulpverleners voldoende samenwerken, kan de multiproblematiek die in relatief veel Marokkaans-Nederlandse gezinnen aanwezig is, goed worden aangepakt.

Overige thema's

Het is noodzakelijk dat personen uit de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap ook zelf overlastgevende jongens en hun ouders aanspreken op hun gedrag. Vanuit de gemeenschap komen steeds meer en meer initiatieven op en wordt het intimiderende gedrag in toenemende mate afgewezen. Het Kabinet vindt het belangrijk dat er in de beleidsontwikkeling en uitvoering meer en beter wordt samengewerkt met de lokale Marokkaans-Nederlandse gemeenschap. Het is belangrijk dat de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap verantwoordelijkheid neemt in de aanpak van de problemen.

¹⁷ TK 2007-2008, 24 587, nr. 299

¹⁸ TK 2008 31007, nr. 52

Dit is van belang voor het creëren van draagvlak en het slagen van de lokale aanpak omdat er gebruik kan worden gemaakt van kennis, ervaring en het netwerk binnen de gemeenschap. Een aantal gemeenten heeft dit al opgepakt en ook steeds meer Marokkaanse Nederlanders mengen zich in het debat of zijn actief als professional in de aanpak. Het Rijk zal gemeenten en de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap ondersteunen bij het vormgeven van een nauwere samenwerking, onder meer door te faciliteren in het opzetten van netwerken. Ten slotte zal het Rijk hierover met de organisaties van Marokkaanse-Nederlanders in overleg treden.

Marokkaans-Nederlandse jongens hebben relatief vaak een intolerante houding ten opzichte van bijvoorbeeld vrouwen en homo's. Dit gedrag is niet te tolereren en tast de samenleving aan. Het is van belang dat deze jongens belangrijke normen en waarden worden bijgebracht, vooral door strikte handhaving van het wettelijk verbod op discriminatie.

Te vaak laten Marokkaans-Nederlandse jongeren zich belemmeren door tegenslagen. Ze moeten leren weerbaar te zijn en te knokken voor een goede toekomst, trots zijn op hun talenten en laten zien wat ze in huis hebben. Er zal een programma worden opgezet door het Rijk om dit thema op lokaal niveau aandacht te geven.

5 Plan van Aanpak voor de samenwerking met gemeenten

1. Ondersteuning lokale aanpak, onder meer met praktijk- en implementatieteams
2. Inzet gezinsmanagers in multiprobleemgezinnen
3. Inzet straatcoaches

5.1. Ondersteuning lokale aanpak, onder meer met praktijk- en implementatieteams, kennis, onderzoek

Het Kabinet heeft de afgelopen tijd dus veel in gang gezet om overlast effectiever te kunnen aanpakken. Diverse maatregelen zijn in ontwikkeling in het kader van het Actieplan overlast en verloedering. Sommige gemeenten geven echter aan dat de nationale wet- en regelgeving en de rijksbrede faciliteiten voor de aanpak van deze problematiek onvoldoende bekend zijn. Het is van belang dat bestaande en nieuwe maatregelen in de lokale aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongens optimaal worden benut.

Het Kabinet wil door het inzetten van zogeheten praktijk- en implementatieteams gemeenten ondersteunen bij het vormgeven én uitvoeren van de aanpak van de overlast en hun veiligheidsbeleid. Deze teams worden mede ingezet ten behoeve van gemeenten die veel problemen hebben met Marokkaans-Nederlandse jongeren. Ze bestaan uit lokale experts, aangevuld met experts van het Rijk. De samenstelling van het team gebeurt in overleg met de gemeenten

en is lokaal maatwerk. Er worden twee soorten teams ingezet: praktijkteams die worden ingezet bij acute problemen en implementatieteams die zich richten op een structurele versterking van de lokale aanpak. Samen met de gemeente wordt een oplossing gezocht voor het probleem waar de gemeente in een bepaalde buurt of wijk mee kampt. Hierbij zal ook een koppeling worden gemaakt met bestaande teams zoals het interactieteam jeugd en veiligheid van FORUM en de expertgroep diversiteit van het landelijke Expertisecentrum Diversiteit van de politie.

Een gedegen lokale aanpak zet via concrete samenhangende maatregelen (bijvoorbeeld in de vorm van een integraal plan van aanpak) onder meer in op de verschillende leefwerelden van jongeren, veiligheid en overlast, de samenwerking tussen instanties en organisaties en de coördinatie vanuit de gemeente. Praktische ondersteuning om de lokale aanpak te versterken staat centraal. Gemeenten worden actief vanuit het Rijk ondersteund door de inzet van de praktijk- en implementatieteams, kennis en instrumentarium.

Gemeenten moeten zelf prioriteiten benoemen in de aanpak van hun problemen, maar er zal ook via prestatieafspraken vanuit de middelen voor Leefbaarheid en Veiligheid worden aangegeven welke prioriteiten het Rijk ziet binnen een integrale aanpak. Het Rijk pakt onderwerpen op die een bovenregionaal karakter hebben en waarbij de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap een belangrijke rol kan spelen. Het gaat dan onder meer om het opzetten van netwerken van sleutelfiguren en het organiseren van bijeenkomsten, onderzoek naar effectieve interventies, het tegengaan van discriminatie en een platform voor kennisuitwisseling.

Het Rijk stelt kennis over een effectieve aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongens beschikbaar aan gemeenten. Het gaat onder meer om het Kennisfundament ten behoeve van de aanpak van criminele Marokkaans-Nederlandse jongeren (WODC)¹⁹ en om het verzamelen en verspreiden van best practices. Het Rijk zal tevens zorgen dat gemeenten beschikking hebben over relevante statistische gegevens. Indien nodig zal het Rijk onderzoek initiëren en de lokale aanpak ondersteunen met experimenten.

Het is van belang dat er op lokaal niveau een ambtenaar wordt aangewezen die optreedt als coördinator of projectleider en die als spin in het web fungeert. Om de lokale aanpak te ondersteunen en korte lijnen tussen Rijk en gemeenten te realiseren, wordt er een ambtelijk overleg opgezet met ambtenaren vanuit gemeenten, rijk en provincie, die veel kennis hebben van deze specifieke problematiek. Dit overleg zal regelmatig worden gevoerd om problemen, analyses, en goede voorbeelden uit te wisselen. Het gaat om een samenwerkingsverband met korte lijnen waarlangs praktische zaken zoals kennis over een effectieve aanpak van de problematiek worden ontwikkeld en gedeeld. Ook zullen regelmatig mensen uit

¹⁹ Thema's binnen het onderzoek: grenzen stellen, risicoreductie en opvoeding (WODC 2008)

de praktijk en wetenschappers worden betrokken. Begin 2009 gaat het rijk met gemeenten met problemen met Marokkaans-Nederlandse jongeren in overleg. Wensen en behoeften van gemeenten zullen in het verdere traject centraal staan. Er zal voorjaar 2009 een uitvoeringsprogramma worden opgezet waarin al deze aspecten worden meegenomen.

Nieuwe maatregelen:

- Actieve ondersteuning van gemeenten bij het toepassen van instrumenten en bevoegdheden tegen overlast en het opzetten van een lokale aanpak
- Inzet kennisfundament
- Organiseren samenwerking gemeenten en rijk tussen ambtelijke experts en zo nodig overleg op bestuurlijk niveau

Naast het ondersteunen van een lokale aanpak ligt het zwaartepunt bij de problemen met (groepen) jongeren op straat en in de gezinnen. Het Kabinet signaleert op deze twee terreinen de grootste problemen en wil hier zwaar op inzetten zodat de problemen op lokaal niveau goed kunnen worden aangepakt en daadwerkelijk kunnen worden teruggedrongen.

5.2 Inzet gezinsmanagers in multiprobleemgezinnen

Preventie en vroegtijdig ingrijpen zijn nodig om problemen later te voorkomen. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. In het Jeugd- en Gezinsbeleid staat versterking van de eigen kracht en laagdrempelige opvoedondersteuning voor gezinnen die dat nodig hebben voorop. “Vrijblijvendheid voorbij” is uitgangspunt van het Kabinetsbeleid. Jongeren die problemen veroorzaken én hun ouders moeten worden aangesproken, als het kan vrijwillig, als het moet met drang en dwang. Gemeenten krijgen de regie in de jeugdketen in het in voorbereiding zijnde wetsvoorstel Centra voor Jeugd en Gezin. Gemeenten zorgen voor sluitende afspraken tussen alle instanties die hulp of zorg aan gezinnen bieden. Het is van belang dat gemeenten in dat kader ook afspraken maken over intensieve hulp aan Marokkaans-Nederlandse probleemgezinnen. Eén professional zal Marokkaans-Nederlandse risicogezinnen intensieve begeleiding geven om (weer) structuur te brengen in het gezin. Het gaat bijvoorbeeld om het inschakelen van de juiste zorg, zorg voor goede maaltijden, zorg voor structuur gedurende de dag etc. Intensieve begeleiding betekent dat een dergelijke gezinsmanager per week een aantal dagen beschikbaar is voor een gezin. De caseload van een gezinsmanager moet niet hoger zijn dan 4 à 5 gezinnen. Deze professional is het aanspreekpunt voor het gezin en kan andere hulpverleners inschakelen indien nodig. Ook de coördinatie van hulp in het gezin kan zo worden verbeterd. Het is van groot belang dat ouders hulp aanvaarden als daar aanleiding toe is. Doen ze dit niet, dan dient er in het belang van het kind actie te worden ondernomen. Deze intensieve inzet van gezinsmanagers brengt extra kosten met zich mee maar is van groot belang voor de aanpak van de problematiek. In veel gezinnen gaat het fout omdat ouders tekort schieten in de opvoeding van hun kinderen. Bovendien is een effectieve vroegtijdige interventie op de lange termijn niet

alleen maatschappelijk, maar ook financieel lonend omdat zwaardere problematiek kan worden voorkomen.

Het Rijk zal de betrokken gemeenten extra financieel ondersteunen om een intensivering van hulp in Marokkaans-Nederlandse probleemgezinnen op te zetten. Deze middelen zijn beschikbaar binnen de staande begroting en vormen een aanvulling op de reguliere middelen die gemeenten ontvangen voor opvoedingsondersteuning, de Centra voor Jeugd en Gezin en de middelen die via het provinciaal jeugd beleid beschikbaar komen. Inzet van de middelen vindt plaats volgens het principe van ‘Een gezin, één plan’. Onder regie van de gemeenten maken de betrokken instanties afspraken over de afstemming van de hulpverlening aan gezinnen.

Nieuwe maatregel:

- Intensieve inzet van gezinsmanagers in gemeenten/wijken gericht op Marokkaans-Nederlandse gezinnen

5.3 Inzet straatcoaches

Het Kabinet wenst ook intensieve inzet van straatcoaches en 8 tot 8 coaches in de wijken waar de problematiek speelt. Het Rijk zal tevens via best-practices de ervaringen van de inzet, expertise en profiel van deze coaches uitdragen en verspreiden onder gemeenten. Toezicht in de buitenruimte is van groot belang om overlast door Marokkaans-Nederlandse jongens terug te dringen.

Straatcoaches kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren. Deze professionals weten gezag en respect af te dingen doordat ze de juiste kwalificaties hebben voor het werken met deze jongens en door hun uitstraling en affiniteit met de doelgroep. Tot hun takenpakket behoort niet alleen het aanspreken van de jongens op hun gedrag, zij brengen bijvoorbeeld ook kinderen thuis die na acht uur op straat zijn en spreken de ouders daarop aan.

In Amsterdam zijn positieve ervaringen opgedaan met zogenaamde 8 tot 8 coaches die jongeren die dreigen af te glijden de hele dag begeleiden. Hun coachprogramma richt zich onder meer op het aanbrengen van structuur in het leven van jongeren en hun ouders. Ze halen jongeren uit bed als dat nodig is, zorgen ervoor dat ze op school zitten, regelen huiswerkbegeleiding en sportdeelname en leren jongeren sociale vaardigheden. Zij richten zich op dagbesteding en structuur van jongeren en werken nauw samen met politie en de straatcoaches. Per gemeente en naar aard van de problematiek moet worden gezien welke behoefte er is. Ook is er in een aantal gemeenten positieve ervaring opgedaan met de inzet van coaches uit de peergroep die door hun achtergrond dicht bij de jongeren staan.

Nieuwe maatregel:

- Inzet (straat)coaches in wijken waar veel overlast is van Marokkaans-Nederlandse jongens
- Uitdragen best practices

6 Financiën en rapportage

Voor de (bestaande en in voorbereiding zijnde) maatregelen genoemd in hoofdstuk 5 zijn binnen de begrotingen van de betrokken departementen middelen beschikbaar. Voor de inzet van straatcoaches en gezinsmanagers is binnen de WWI begroting 3 miljoen euro beschikbaar vanuit de middelen voor integratie. BZK stelt komende 3 jaar in totaal 900.000 euro beschikbaar voor de ontwikkeling en inzet van gezinsmanagers in Gouda. De extra middelen voor gezinsmanagers zijn aanvullend op de provinciale Jeugdzorgmiddelen (bijvoorbeeld bij een ondertoezichtstelling), de extra middelen voor gemeenten voor opvoedondersteuning en de vorming van Centra voor Jeugd en Gezin via de brede doeluitkering CJG en de gedecentraliseerde WMO-middelen voor preventief jeugdbeleid.

Om gemeenten te ondersteunen in hun lokale aanpak is vanuit het Rijk per jaar een budget van 1,6 miljoen euro beschikbaar. Dit budget is gericht op landelijke samenwerking, kennisdeling, onderzoek (oa naar effectieve interventies), deskundigheidsbevordering en conferenties.

Voor financiering van lokale programma's kunnen gemeenten een beroep doen op verschillende reguliere en specifieke geldstromen. Via het Gemeentefonds zijn met ingang van 2010 de middelen voor veiligheid van WWI, Justitie en BZK via één of meerdere decentralisatie-uitkeringen beschikbaar. In 2010 bedraagt het totaal van deze middelen 95 miljoen euro, met ingang van 2011 in totaal 70 miljoen euro (BZK en WWI elk 32 miljoen euro, Justitie 6 miljoen euro, in totaal 70 miljoen euro). Deze middelen komen via verdeelsleutels beschikbaar voor de G31, mogelijk aangevuld met een aantal (andere) 100.000+ gemeenten en een aantal kleinere gemeenten voor de lokale aanpak op gebied van veiligheid en leefbaarheid. Het Rijk maakt concrete prestatieafspraken met gemeenten over de inzet van deze middelen en de te behalen zichtbare resultaten bijvoorbeeld ten aanzien van overlast en criminaliteit. Deze afspraken moeten nadrukkelijk leiden tot vermindering van de overlast, waaronder de overlast door Marokkaans-Nederlandse jongeren.

Begin 2010 zal door de Minister voor WWI worden gerapporteerd over de ontwikkelingen. Met gemeenten wordt nog besproken in welke vorm dat zal gebeuren.

Maatregelen	Beschikbare middelen
<ul style="list-style-type: none"> Ondersteunen gemeenten in samenwerking, kennisdeling, onderzoek, deskundigheids-bevordering etc. vanuit het Rijk 	1,6 miljoen euro per jaar (WWI en JUS)
<ul style="list-style-type: none"> Aanvullende middelen tav Lokale aanpak gericht op inzet Straatcoaches en gezinsmanagers 	3 miljoen euro per jaar (WWI) 3x 300.000 euro voor Gouda (BZK)
<ul style="list-style-type: none"> Ondersteuning lokale programma's middels specifieke prestatieafspraken tav Marokkaans-Nederlandse jongeren vanuit Veiligheid en Leefbaarheidsmiddelen 	G4 5,4 miljoen euro per jaar (Donnermiddelen-JUS: specifiek) G31 2x 32 miljoen euro per jaar voor totale generieke aanpak Veiligheid en Leefbaarheid (WWI en Van Montfransgelden BZK, BZK G31 mogelijk aangevuld met een aantal gemeenten)
<ul style="list-style-type: none"> Bestaande en in voorbereiding zijnde maatregelen (H5) 	Uit reguliere budgetten JUS, J&G, BZK, WWI, OCV

7 Conclusies

Gerichte inzet op de problemen van Marokkaans-Nederlandse jongeren is noodzakelijk. Daarvoor moet extra aandacht uitgaan naar bereik en effectiviteit van de aanpak van deze jongeren en hun ouders. Het Kabinet heeft de afgelopen twee jaar veel maatregelen getroffen die gemeenten ondersteunen in het terugdringen van de overlast, criminaliteit en recidive en het vergroten van de veiligheid. Door de concentratie van verschillende problemen in gezinnen en buurten is het in een aantal gemeenten dringend nodig een integrale lokale aanpak op te zetten gericht op het terugdringen van overlast en criminaliteit en op het verbeteren van het toekomstperspectief van deze Marokkaans-Nederlandse jongens.

Het Rijk bevordert dat gemeenten het instrumentarium tegen overlast effectiever kunnen inzetten. Rijk en gemeenten zullen periodiek overleggen. Het Rijk stelt expertise en kennis beschikbaar op verschillende terreinen zodat gemeenten met de juiste kennis aan de slag kunnen. In een aantal gemeenten zullen straatcoaches en gezinsmanagers worden ingezet zodat Marokkaans-Nederlandse ouders bij problemen intensieve ondersteuning krijgen en de overlast afneemt. Het Rijk ondersteunt de gemeenten waar nodig zodat de problemen daadwerkelijk afnemen. “Grenzen stellen én Perspectief bieden” in een goede balans, en samenwerking tussen alle betrokken partijen, met name ook met de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap, zijn onmisbaar om deze complexe en hardnekkige problemen aan te pakken.

Bijlagen:

1. Feiten en cijfers
2. Overzicht bestaande en in voorbereiding zijnde maatregelen

Hoogachtend,
de minister voor Wonen, Wijken en Integratie,

E.E. van der Laan

de Minister van Justitie,

E.M.H. Hirsch Ballin

de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Mevrouw dr. G. ter Horst

de Minister van Jeugd en Gezin,

mr. A. Rouvoet

Bijlagen

1. Feiten en cijfers

1a Marokkaans-Nederlandse gemeenschap

(bron CBS/SCP/WODC)

Bevolking (1-1-2008)

Totaal aantal Marokkaanse Nederlanders 335.127 (2% van de totale bevolking) waarvan bijna de helft deel uit maakt van de tweede generatie.

Gemeenten waar veel Marokkaans-Nederlanders wonen (tussen 66.356 en 4000, aflopend): Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag, Gouda, Almere, Eindhoven, Tilburg, Leiden, Haarlem, Breda, Den Bosch, Amersfoort.

Gemeenten waar relatief veel Marokkaans-Nederlandse jongens (10-24 jaar) wonen (tussen de 14,9% en 6,3% aflopend): Amsterdam, Gouda, Utrecht, Culemborg, Rotterdam, Den Haag, Zeist, Gorinchem, Weesp, Schoonhoven, Maassluis, Roosendaal, Bergen op Zoom, Veenendaal, Boskoop, Weert.

Opleidingsniveau

Zorgleerlingen:

25% van de Marokkaans-Nederlandse leerlingen krijgt leerwegondersteuning, tegen 8% van de autochtone leerlingen (percentage van de eerste groep is vergelijkbaar met Turks-Nederlandse leerlingen).

Deelname Marokkaans-Nederlandse jongeren aan het VO in leerjaar 3

VMBO 79% (35% basis, 20% kader, 21% TL) (tegen 53% autochtonen)

HAVO/VWO 21% (tegen 47% autochtonen)

Instroom Hoger onderwijs 2005

Marokkaans-Nederlandse jongeren (18-22) 33% Autochtone jongeren (18-22) 54%

Voortijdig schoolverlaten

Het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters onder Marokkaans-Nederlandse jongens (VO en MBO samen) in schooljaar 2005-2006 bedraagt bijna 9% (tegenover minder dan 4% onder autochtone jongens) (Bron, SCP 2007)

Jeugdwerkloosheid

De werkloosheid onder Marokkaans-Nederlandse jongens van 15 tot en met 24 jaar bedraagt 26% (ten opzichte van ongeveer 9% onder autochtone jongens in deze leeftijdscategorie).

Verdachtenpercentage en recidive

Onder minderjarigen hebben Marokkaanse jongeren het hoogste verdachtenpercentage (8,1% tegen 1,6% onder autochtone jongeren). Het percentage recidivisten is het hoogst onder Marokkaanse jongeren (12 t/m 17 jaar): ruim 80% recidiveerde in de periode 1999-2004 (tegen 58% onder autochtone jongeren). In de leeftijdscategorie 18-60 jaar is de recidive onder Marokkaanse Nederlanders 70% tegenover 45% onder autochtonen.

1b Statistische gegevens

Tabel 1 Jongens en jonge mannen verdacht van een misdrijf naar herkomstland en leeftijd, 2000-2005 (in procenten)

Herkomstland	2000	2001	2002	2003	2004	2005
12-17 jaar						
Marokko	11,2	11,2	11,0	12,2	13,8	15,1
Turkije	5,0	5,3	5,0	5,8	7,0	7,6
Suriname	6,5	7,2	6,7	7,0	8,1	8,3
Antillen/Aruba	8,3	9,3	10,2	10,2	11,3	13,0
Overig niet-westers	4,2	4,3	4,6	5,1	5,6	6,6
Nederland	1,7	1,9	2,1	2,3	2,5	2,8
18-24 jaar						
Marokko	16,3	16,7	17,7	19,3	19,9	19,8
Turkije	7,9	8,5	8,8	9,2	9,8	10,4
Suriname	10,0	10,1	11,1	12,1	12,8	12,4
Antillen/Aruba	11,9	11,9	13,4	13,2	14,3	14,4
Overig niet-westers	6,3	6,1	6,9	7,4	8,2	7,5
Nederland	3,2	3,5	3,9	4,3	4,8	5,1

Bron: CBS-statline, thema veiligheid en recht

Tabel 2. Jonge mannen (18-24 jaar) verdacht van een misdrijf, naar herkomstland, werk-geen werk en uitkering-geen uitkering, 2005 (in procenten)

Herkomstland	Geen werk	Wel werk	geen uitkering	Uitkering
Marokko	27,6	13,2	19,1	26,4
Nederland	6,2	4,8	4,8	9,4

Bron: CBS-statline, thema veiligheid en recht

Tabel 3 Jongeren verdacht van een misdrijf, naar voortijdig schoolverlaten-schoolgaand en herkomstland, 2006 (in procenten)

	Marokko	Turkije	Suriname	Antillen/ Aruba	Overig nw	Nederland
Voortijdig schoolverlaters	46,4	28,7	32,5	39,8	23,7	17,5
Schoolgaand	21,6	12,0	12,2	16,0	9,8	4,6

Bron: CBS-statline, thema veiligheid en recht

2. Overzicht bestaande en in voorbereiding zijnde maatregelen

Bestaande grenzenstellende maatregelen

Actieplan overlast en verloedering (BZK, Justitie, J&G en WWI)

In het kader van het project Veiligheid begint bij Voorkomen en het Actieplan Overlast en Verloedering zijn diverse maatregelen in gang gezet om overlastgevend en criminele jongeren aan te pakken. De aanpak van overlast en verloedering heeft met het Actieplan overlast en verloedering (maart 2008, looptijd tot 2011) een extra impuls gekregen.

(Super)snelrecht (Justitie)

Met de Raad voor de rechtspraak is overeengekomen dat bij alle rechtbanken de mogelijkheid wordt gecreëerd om zaken die zich daartoe kwalificeren binnen de termijn van inbewaringstelling op zitting te brengen (snelrecht). In geval van (te verwachten) grootschalige openbare ordeverstoringen of in het kader van evenementen, voetbalwedstrijden of gerichte (alcohol)controles, kan eveneens bij alle rechtbanken de zaak binnen de termijn voor invezekeringstelling op zitting worden gebracht (supersnelrecht).

Veiligheidshuizen/casusoverleg (Justitie)

Op lokaal niveau worden momenteel goede ervaringen opgedaan met de samenwerking bij de aanpak van deze jongeren in het Veiligheidshuis of het justitieel casusoverleg. In de loop van 2009 zal een landelijk dekkend systeem van Veiligheidshuizen gerealiseerd zijn door de realisatie van circa 40 Veiligheidshuizen.

Groepsaanpak en persoonsgerichte aanpak (Justitie en BZK)

Een groepsaanpak is in veel gevallen een effectieve strategie om structurele groepsgebonden overlast en criminaliteit - waar het hier veelal om gaat - tegen te gaan. De groepsaanpak wordt ten eerste gekenmerkt door confrontatie: er wordt helder gemaakt (door onder meer politie en justitie) welke normoverschrijding niet wordt aanvaard en wat de reactie daarop zal zijn, mede door daar consequent uitvoering aan te geven.¹ Hierbij staat tevens direct contact en het uit de anonimiteit halen van het individu voorop.² Ten tweede gaat het in de groepsaanpak om differentiatie: het verstoren van een voortgaande negatieve groepsdynamiek door enerzijds de leiders hard aan te pakken³ en daarbij te isoleren van de meelopers, die weer perspectief wordt geboden naar school en

werk. Daarnaast - of in vervolg op de groepsaanpak - is een persoonsgerichte aanpak aangewezen. Deze krijgt vorm in het justitieel casusoverleg of overleg in het kader van het Veiligheidshuis. De aanpak van deze jongens vraagt enerzijds om duidelijk en vroegtijdig grenzen stellen door middel van een lik-op-stuk-beleid en anderzijds om consequent en vasthoudend handhaven.

Beke/Ferwerda aanpak/ Shortlist methode (BZK en Justitie)

In verschillende gemeenten zijn zeer goede ervaringen opgedaan met de zogeheten groepsaanpak volgens de systematiek van Beke en Ferwerda. Met deze systematiek worden op lokaal niveau 3 typen jeugdgroepen in kaart gebracht zodat een gerichte aanpak kan worden ingezet. Het gaat om "hinderlijke", "overlastgevend" en "criminele" jeugdgroepen. Het ministerie van BZK heeft aan de politiekorpsen financiële middelen beschikbaar gesteld om de registratie van jeugdgroepen op lokaal niveau te verbeteren en om vanaf eind 2009 een jaarlijks beeld van de jeugdgroepen te realiseren.

Landelijk Expertise Centrum Diversiteit (LECD) (BZK)

Vanuit dit expertteam opereren tientallen ervaren politiemensen met vaak een allochtone achtergrond (veelal Marokkaans-Nederlands en Turks-Nederlands). Zij worden ingezet op plekken in het land, waar politieteams extra kennis en/of competenties nodig hebben om met straat- en de Marokkaanse cultuur om te gaan. Bovendien werkt de politie aan een meer divers samengesteld personeelsbestand.

Experiment FFKappe (BZK)

Onder verantwoordelijkheid van de minister van BZK zullen in een aantal gemeenten vervolgpilots plaatsvinden met de 'FFKappe'-aanpak, waarin met jongeren die overlast veroorzaken een contract wordt gesloten over hun gedrag. Wanneer dit niet leidt tot afname van de overlast, kan de jongere een bevel van de burgemeester krijgen. Overtreding van dit bevel kan leiden tot strafrechtelijke vervolging.

Gedragscodes in buurten en op scholen (Justitie)

Het kabinet stimuleert het opzetten van lokale gedragscodeprojecten teneinde het wederzijds respect en vreedzame omgangsvormen tussen burgers te bevorderen. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) heeft in opdracht van het Ministerie van Justitie hiervoor een handreiking ontwikkeld, die de vorm van een stappenplan heeft. De handreiking is via de website www.hetccv.nl voor iedereen beschikbaar.

Buurtbemiddeling en jongerenbuurtbemiddeling (Justitie)

Ook bemiddelingsprojecten zijn in het kader van normstelling en het tegengaan van ongewenst gedrag relevant. Buurtbemiddeling draagt bij aan sociale cohesie, veiligheid en leefbaarheid van wijken. Uit de evaluatie 'het succes van buurtbemiddeling' (2004) bleek dat meer dan 90% van de lokale betrokkenen tevreden tot zeer tevreden over buurtbemiddeling zijn. Justitie wil deze effectief gebleken aanpak stimuleren en streeft derhalve naar een verdubbe-

¹ Deze stevige aanpak is de 'Pulling levers'- aanpak zoals die gevolgd is bij jeugdbendes in de USA. David Kennedy, Pulling Levers: Getting Deterrence Right. NIJ Journal, July 1998, 2-8. Hoewel het in Nederland om minder zware groepen gaat, kan de geïmplementeerde aanpak ons wat leren.

² Zie www.wodc.nl onder 'aanpak criminaliteit': rondhangende jongeren.

³ Dat kan in jeugdinstellingen of in campussen: maar dan staat het weghalen/ isoleren voorop en niet primair 'de verheffing' van de aanstichter (die natuurlijk, als daartoe de kans zich voordoet, zeker wel naar werk/school begeleid kan worden). Maar niet de 'diciplinering naar respect' staat voorop: het effect van repressie zal eerder negatief zijn dan positief op de betrokken individuen, maar dit vormt een noodzakelijke prijs voor van het wegnemen van de groepsellende.

ling van het aantal buurtbemiddelingsprojecten van 70 in 2007 naar 150 in 2010. Jongerenbuurtbemiddeling richt zich specifiek op buurtconflicten met of tussen jongeren. Voor deze variant op buurtbemiddeling wordt momenteel een aanpak ontwikkeld. In januari 2009 zal in vijf gemeenten een pilot met jongerenbuurtbemiddeling van start gaan.

Ontwikkeling van effectieve gedragsinterventies voor jeugdigen (Justitie)

Met het oog op verbetering van de persoonsgerichte aanpak worden effectieve gedragsinterventies ontwikkeld, die ter beoordeling worden voorgelegd aan de Erkenningcommissie Gedragsinterventies Justitie. Inmiddels zijn dertien gedragsinterventies voor minderjarigen (voorlopig) erkend. De persoonsgerichte aanpak heeft ook een nieuwe impuls gekregen door de inwerking-treding (op 1 februari 2008) van het wetsvoorstel gedragsbeïnvloeding jeugdigen. De wet biedt de rechter de mogelijkheid om alle jeugdsancties met elkaar te combineren en heeft een nieuwe maatregel toegevoegd, namelijk de gedragsbeïnvloedende maatregel.

In voorbereiding zijnde grenzenstellende maatregelen

Wetsvoorstel maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast (BZK en Justitie)

Het wetsvoorstel maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast maakt het mogelijk om in een vroegtijdig stadium te interveniëren. De burgemeester krijgt met dit wetsvoorstel de mogelijkheid om diegenen die structureel overlast veroorzaken een gebiedsverbod, een groepsverbod en/of meldingsplicht op te leggen. In geval van een gepleegd strafbaar feit waardoor de openbare orde ernstig is verstoord, dan wel in verband waarmee vrees bestaat voor ernstig belastend gedrag van de verdachte jegens personen dan wel aanhoudende vernielingen, kan de officier van justitie – vooruitlopend op het oordeel van de rechter - een gedragsaanwijzing opleggen. Hierbij kan het gaan om een gebiedsverbod, een meldingsplicht, een contactverbod en een aanwijzing zich te doen begeleiden. Met deze maatregelen kan ernstig overlastgevend gedrag sneller en effectiever aangepakt worden. Het wetsvoorstel zal naar verwachting binnenkort worden behandeld in de Tweede Kamer. In aanvulling op dit voorstel is de minister van Justitie voornemens de rechter de bevoegdheid te geven om een wijkverbod als zelfstandige maatregel op te leggen bij gevallen van overlast.

Wijkverbod (Justitie)

Rechters krijgen de mogelijkheid een wijkverbod als zelfstandige maatregel op te leggen om overlast van probleemjongeren effectief te bestraffen. De rechter kan de vrijheidsbeperkende maatregel opleggen in plaats van of naast een geldstraf of vrijheidsstraf. In de praktijk zal het effect van een wijkverbod als zelfstandige maatregel groter zijn omdat voor een langere duur kan worden gekozen dan bij een voorwaardelijke gevangenisstraf. Hierdoor kan het strafrecht bijdragen aan de leefbaarheid in steden en wijken. Bovendien sluit het goed aan bij het snelrecht en de ontwikkeling van de

Veiligheidshuizen, waarin gemeenten, jeugd- en zorginstellingen, politie en justitie onder één dak samenwerken.

Regierol gemeenten veiligheidsbeleid (BZK en Justitie)

De regierol van gemeenten op het gebied van het gemeentelijke veiligheidsbeleid zal wettelijk worden verankerd. Tenminste één maal in de vier jaar wordt een veiligheidsbeleidsplan opgesteld op grond van een analyse van de lokale veiligheidssituatie en de te verwachten ontwikkelingen in de eerstvolgende vier jaar.

Kennisfundament (Justitie)

Door het WODC van het Ministerie van Justitie is het Kennisfundament ontwikkeld voor de ondersteuning van de gemeenten bij de aanpak van de criminaliteit onder Marokkaans-Nederlandse jongens. In het rapport Kennisfundament is de actuele wetenschappelijke kennis voor de aanpak van de jeugdcriminaliteit onder de doelgroep geïnventariseerd en samen gebracht in een model. Advies- en Onderzoeksbureau Beke en het WODC doen in twee steden een praktijkproef om het Kennisfundament tot te passen. Hierover wordt voor 1 april 2009 gerapporteerd. Op grond hiervan wordt een aanbod ontwikkeld voor de steden die daarvan gebruik willen maken.

Twaalfminners (Justitie, J&G en BZK)

Steeds meer gemeenten geven aan dat jonge kinderen betrokken zijn bij incidenten. In het kader van de verbeterde aanpak van 12-minners zal in 2009 worden gestart met de eenduidige registratie van 12-minners met politiecontacten. Daarnaast zullen in 2009 vier pilots worden gestart om een instrument voor signalering van risico's bij kinderen te testen. De 12-min verdachte wordt voor bepaalde delicten aangemeld voor een STOP-reactie bij Halt. Als de politie zich zorgen maakt over het mogelijk afglijden van de 12-min verdachte dan wordt deze jongere met een zorgformulier aangemeld bij het Bureau Jeugdzorg. Er komt tevens een wettelijke regeling die het mogelijk maakt om kinderen beneden de twaalf jaar die op straat rondhangen en overlast veroorzaken, thuis te brengen. Daarnaast wordt onderzocht of er financiële sancties kunnen worden opgelegd aan ouders.

Snelle inzet van kindbeschermingsmaatregelen. (J&G en JUS)

Het kabinet wil de mogelijkheid bieden dat de rechter bij relatief lichte probleemsituaties een kindbeschermingsmaatregel kan opleggen, waardoor het mogelijk wordt ondersteuning bij de opvoeding dwingend op te leggen. Het wetsvoorstel Herziening kindbeschermings-maatregelen wordt dit voorjaar (2009) aan de Tweede Kamer aangeboden. Daarin wordt het kabinetsvoornemen opgenomen om de burgemeester via de Raad voor de Kinderbescherming toegang te geven tot de kinderrechter om opvoedondersteuning af te kunnen dwingen in situaties waarom dat voor de ontwikkeling van het kind noodzakelijk is en ondersteuning niet op vrijwillige basis wordt aanvaard.

Nazorg na detentie (Justitie)

Er wordt een systeem opgezet om te kunnen waarborgen dat een passend nazorgtraject wordt aangeboden aan alle jongeren die een

JJI verlaten, op strafrechtelijke titel of na schorsing uit voorlopige hechtenis. Dat systeem zal naar verwachting vanaf 1 april 2009 in werking zijn.

Praktijk- en implementatieteams (BZK)

Het kabinet wil door het inzetten van praktijkteams en implementatieteams gemeenten ondersteunen bij het effectief vormgeven én uitvoeren hun veiligheidsbeleid en aanpak overlast. Deze teams worden mede ingezet in gemeenten of regio's die te maken hebben met overlast door Marokkaanse jongeren.

Bestaande perspectief biedende maatregelen

Inburgeringstrajecten (WWI)

Een OGO traject (opvoeding, gezondheidszorg en onderwijs) is een inburgeringstraject bestaande uit het verwerven van taalvaardigheden en Kennis van de Nederlandse Samenleving. In een OGO traject wordt het accent gelegd op het verwerven van taalvaardigheden die veel voorkomen in de sectoren opvoeding, gezondheidszorg en onderwijs.

Opvoedondersteuning voor inburgeraars (WWI en OCW)

Het kabinet streeft ernaar dat inburgeringstrajecten zoveel mogelijk dual worden. In een dual traject kan inburgering gecombineerd worden met opvoedingsondersteuning. De inburgeraar combineert het inburgeringstraject met participatie activiteiten op het gebied van opvoedingsondersteuning, vrijwilligerswerk (bijv. op een school of consultatiebureau). Een participatieactiviteit kan naast opvoedondersteuning ook werk, reïntegratie, vrijwilligerswerk of beroepsopleiding betreffen.

Taalomgevingsanalyse (OCW en J&G)

In opdracht van OCW en J&G wordt momenteel een instrument ontwikkeld waarmee CJG-professionals een taalomgevingsanalyse van jonge kinderen kunnen uitvoeren. Op basis van deze analyse kunnen de ouders een VVE-advies voor hun kinderen krijgen. De analyse wordt voorjaar 2009 opgeleverd.

Experimenten achter de voordeur: één gezin-één plan (WWI en J&G)
Er zijn relatief veel Marokkaans-Nederlandse gezinnen waar zich problemen ontwikkelen rondom de kinderen. Het gaat in veel gevallen om multiproblemen. In het kader van de wijkaanpak starten het kabinet in samenwerking met een zestal gemeenten met een experiment hoe de gecoördineerde hulpverlening aan multiprobleemgezinnen het best georganiseerd kan worden. Looptijd 2009-2010.

Uitbreiding inzet Interactieteam FORUM (WWI)

Het Interactieteam telt op dit moment 26 leden, de samenstelling is multidisciplinair en multi-etnisch. Vanuit het Interactieteam wordt gevraagd en ongevraagd geadviseerd over de aanpak van zich op lokaal niveau voordoende problemen op gebied van (allochtone) jeugd en veiligheid en interetnische spanningen.

Diversiteit in het jeugdbeleid (J&G en WWI)

Het programma 'diversiteit in het jeugdbeleid' omvat drie programmalijnen: de lijn interculturele kennisontwikkeling, de lijn intercultureel vakmanschap en de lijn van versterking van (lokale) jeugdvoorzieningen. In drie gemeenten lopen inmiddels pilots op dit terrein gericht op interculturalisatie van het CJG. Tevens maakt het versterken van frontlinie-aanpakken ten behoeve van het verbeteren van het bereik van de moeilijkste groepen deel uit van deze programmalijn.

Campussen (J&G, BZK, OCW, SZW, Justitie en WWI)

Het kabinet wil jongeren zonder zicht op opleiding of arbeid die dreigen af te glijden naar maatschappelijk ongewenst gedrag, terugleiden naar maatschappelijke participatie met een nieuw instrument: de campussen. Negen pilotprojecten zijn in het land gestart. Ze moeten geven in de meest effectieve aanpak voor deze groep jongeren.

Zorg advies teams (ZAT's) (J&G en OCW)

Soms zijn er problemen bij leerlingen waarbij niet voldoende hulp door de school kan worden geboden. In Zorg- en Adviesteams werken professionals samen met scholen om problemen van kinderen op te lossen. In deze teams werken professionals vanuit de zorg, welzijn, veiligheid, justitie en het onderwijs samen rondom basis en voortgezet onderwijs. Het onderwijs heeft de taak om voor elk kind en elke jongere met een beperking een goed onderwijsaanbod te creëren. Voor niet onderwijsgerelateerde problemen is hulp van andere professionals, zoals maatschappelijk werk en Jeugd(gezondheids)zorg noodzakelijk

Herstart, Op de Rails en Rebound (OCW)

Bedoeld voor jongeren die dreigen uit te vallen van school, niet meer naar school komen of niet meer te handhaven zijn vanwege gedragsproblemen en die een bedreiging vormen voor de veiligheid van medeleerlingen en docenten. Zij kunnen terecht bij Herstart (langdurig thuiszitters), Op de Rails (gedragsproblemen maar zonder indicatie speciaal onderwijs) en Reboundvoorzieningen (gedragsproblemen die leiden tot veiligheidsproblemen in de klas). Doel is dat de jongeren na een aantal maanden weer kunnen instromen in het regulier of speciaal onderwijs.

Kwaliteitsteam Veiligheid (OCW)

De kwaliteitsteams bestaan uit deskundigen op het terrein van sociale veiligheid. De teams worden op verzoek van (samenwerkingsverbanden van) scholen ingezet. Ze voeren op locatie een quickscan uit en beiden advies op maat. De teams adviseren over mogelijk oplossingen voor gesignaleerde knelpunten, leggen daarbij zonnodig de relatie met leerlingenzorg en het ZAT en ondersteunen scholen bij het maken en waarborgen van (bestuurlijke) afspraken. De teams behandelen geen individuele casuïstiek of acute crisissituaties.

VVE en Schakelklassen (OCW)

De VVE programma's richten zich op taalstimulering vanuit peuterspeelzaal, kinderdagverblijf en groep 1 en 2 van de basis-

school. Doel is kans op goede schoolloopbaan en maatschappelijke carrière te vergroten. Het kabinet streeft naar een 100% aanbod van VVE aan de doelgroep. Schakelklassen hebben tot doel kinderen met een taalachterstand met intensieve begeleiding weer in het reguliere onderwijs of op een hoger onderwijsniveau te laten instromen. Uit onderzoek blijkt dat de resultaten over het algemeen positief zijn. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de voorschoolse educatie en schakelklassen, scholen voor de vroegschoolse educatie. Via de Lokale educatieve agenda maken gemeenten, scholen en kinderopvang afspraken over samenwerking, vroegsignalering en de aanpak van achterstanden.

Gewichtenregeling PO (OCW)

De gewichtenregeling bepaalt hoeveel middelen een basisschool ontvangt voor het bestrijden van onderwijsachterstanden. De school ontvangt een bedrag per leerling. De hoogte van het bedrag is afhankelijk van het opleidingsniveau van ouders. De scholen ontvangen het geld in de vorm van extra personeelsformatie. Vanaf het schooljaar 2009-2010 krijgen scholen die gevestigd zijn in de zogeheten impulsgebieden, naast de gewichtenmiddelen, een extra bedrag per gewichtenleerling. Het gaat dan om scholen die gevestigd zijn in postcodegebieden met veel lage inkomens en/of veel uitkeringen.

Het Leerplusarrangement VO (OCW)

De ene school voor voortgezet onderwijs heeft het zwaarder dan de andere school met evenveel leerlingen. Deze andere factoren kunnen leiden tot een opeenstapeling van problemen ('probleemcumulatie'), zich onder andere uitend in veel leerlingen met een verhoogd risico op spijbelen, vertraging in schoolloopbanen, voortijdig schoolverlaten, criminaliteit en/of jeugdzorgproblematiek. Deze probleemcumulatie kan zich voordoen in alle schoolsoorten. Het Leerplusarrangement VO beoogt scholen die te maken hebben met probleemcumulatie extra te ondersteunen door aanvullende personele bekostiging. Doelstelling van het Leerplusarrangement VO is het bijdragen aan vermindering van voortijdig schoolverlaten, het beter dan voorheen kunnen leveren van meer maatwerk aan leerlingen, en het maximaliseren van de schoolprestaties door onder meer het voeren van expliciet taal(achterstanden)beleid. Voor het Leerplusarrangement VO is per jaar circa 60 miljoen euro beschikbaar.

Aanval op de uitval en wegwerken achterstanden (OCW)

Het aantal nieuwe schooluitvallers moet in 2012 gehalveerd zijn. Het accent ligt op preventie, hierbij zijn speerpunten: soepele overgang van vmbo naar mbo, betere loopbaanbegeleiding, betere zorg op school, meer aandacht voor 'doe-scholieren', maatwerk. De regionale aanpak VSV houdt in: het Rijk heeft vierjarige prestatieconvenanten (2008-2012) gesloten met gemeenten en scholen in alle 39 RMC-regio's (Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie). Daarbij staat een regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten met de gemeente als regisseur voorop en ligt de nadruk op preventie van uitval. Daarnaast worden extra programmagelden VSV ingezet in de regio's voor de periode 2008-2009 en 2010-2011.

Binnen de convenanten en programmagelden hebben regio's de vrijheid om te investeren in een preventieve aanpak van schooluitval voor bepaalde (etnische) groepen.

Meedoen allochtone jeugd door sport (VWS en WWI)

In dit programma worden de specifieke kenmerken van sport benut voor opvoedings- en integratiedoelen van de allochtone jeugd. Dit gebeurt door het creëren van ontmoeting tussen allochtone en autochtone jeugd in de sport, het betrekken van hun ouders daarbij en het inzetten van sportverenigingen en sportscholen. Doelen en resultaten van het programma zijn:

- sportdeelname allochtonen vergroten
- preventie: begeleiden van kwetsbare allochtone jongeren, het bevorderen van volwaardig burgerschap en participatie van allochtonen jongeren in de samenleving, tegengaan van sociaal isolement en het voorkomen van overlast en probleemgedrag
- zorg: voorkomen van uitval van allochtone jongeren en/of het bewerkstelligen van reïntegratie met behulp van sport en het aanpakken van overlast en probleemgedrag.

Psychische- en gedragsproblematiek onder Marokkaans-Nederlandse jongeren (WWI en JUS)

Van wetenschappers en professionals uit de praktijk komen steeds meer signalen dat Marokkaans-Nederlandse jongens zijn oververtegenwoordigd in de psychische- en gedragsproblematiek. Het kabinet laat hiernaar in 2009 een onderzoek uitvoeren. Het is ook van belang dat er meer inzicht komt in effectieve methodieken die hulpverleners kunnen gebruiken om psychische problemen onder deze jongens te indiceren en te behandelen. De eerste resultaten zullen begin 2010 bekend zijn.

In voorbereiding zijnde perspectief biedende maatregelen

Kennisdeling gemeenten via Landelijk Platform (WWI ea.)

In het bestuurlijk overleg van 22 oktober jl. is afgesproken dat het kabinet een platform gaat oprichten om de kennisuitwisseling tussen de gemeenten te faciliteren en te bevorderen. Het gaat dan om het delen van ervaringen, knelpunten en best practices. Start begin 2009

Betrekken Marokkaans-Nederlandse gemeenschap (WWI)

De betrokkenheid en actiegerichtheid van de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap bij de problematiek wordt versterkt. Vertegenwoordigers uit de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap worden hiervoor op landelijk en lokaal niveau geëquipeerd. In november 2008 is een werkconferentie georganiseerd met moskeeën over de maatschappelijke rol die zij kunnen vervullen bij de aanpak van de problematiek met Marokkaans-Nederlandse jongens. In februari 2009 wordt een conferentie georganiseerd waarin o.a. ingezet zal worden op het betrekken van de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap bij de lokale aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongens.

Gemeentelijke regie jeugdbeleid en CJG's (J&G)

Het kabinet is voornemens om de gemeenten regisseur te maken van de jeugdketen én verantwoordelijk voor de totstandkoming en uitvoering van de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG). Het CJG bundelt lokale functies en taken op gezondheid, opgroeien en opvoeden, voor kinderen en jongeren van -9 maanden tot 23 jaar en hun ouders. Ook Marokkaans-Nederlandse ouders kunnen met hun opvoedvragen laagdrempelig in de wijk terecht bij de in oprichting zijnde Centra voor Jeugd en Gezin.

Tegengaan discriminatie voor en door Marokkaans-Nederlandse jongens (WWI)

Het Samenwerkingsverband Marokkanen Nederland (SMN) is uitgenodigd om samen met Artikel 1 een plan op te stellen, waarin concrete acties worden geformuleerd om discriminatie van en door Marokkaans-Nederlandse jongens aan te pakken. Daarnaast worden voorstellen vanuit de Marokkaanse gemeenschap tegemoet gezien om vanuit de gemeenschap zelf iets te doen tegen de negatieve beeldvorming. Waar het gaat om homoseksualiteit vinden trajecten plaats om binnen migrantengemeenschappen, waaronder de Marokkaanse, het onderwerp bespreekbaar te maken en om jonge homoseksuele migranten weerbaarder te maken.

Wetsvoorstel investeren in Jongeren (SZW, J&G en OCW)

Het wetsvoorstel 'Wet investeren in jongeren' verplicht gemeenten jongeren van 18 tot 27 jaar die zich melden voor een uitkering een aanbod te doen. Dit kan een baan zijn, een vorm van scholing of een combinatie van beide, afgestemd op de situatie van de jongeren. Als zij werk accepteren krijgen ze salaris van de werkgever. Bij acceptatie van het leeraanbod krijgen ze waar nodig een inkomen dat even hoog is als de bijstandsuitkering. Als zij het aanbod niet accepteren dan krijgen zij ook geen uitkering van de gemeente. Het wetsvoorstel is op 18 november 2008 naar de Tweede Kamer gestuurd, planning inwerkingtreding 1 juli 2009.

Kabinetsbeleid Antilliaans Nederlands probleemjongeren vanaf 2010

Geachte Voorzitter,

Op 1 februari 2008 heeft uw Kamer de kabinetsbrief ontvangen waarin het beleid voor Antilliaans Nederlandse jongeren met problemen vanaf 2009 is opgenomen¹. Een belangrijk onderdeel hiervan is de uitvoering door de gemeenten. Hierover is in 2008 het eindrapport verschenen van de Taskforce Antilliaanse Nederlanders dat op 30 september 2008 aan uw Kamer is aangeboden². Het eindrapport van de Taskforce is voor het Rijk en gemeenten aanleiding geweest om de aanpak van deze problematiek opnieuw tegen het licht te houden. In deze brief geeft het kabinet aan welke keuzes het maakt ten aanzien van de aanpak van de probleemjongeren voor de periode vanaf 2010.

Inhoud en indeling van deze brief

De komende jaren zullen gebruikt worden om enerzijds de problematiek verder terug te dringen en anderzijds de benodigde specifieke kennis en deskundigheid zo veel mogelijk bij reguliere instellingen onder te brengen. Gemeenten zijn hiervan de uitvoerders en zullen samenwerken met de Antilliaanse gemeenschap. Het Rijk zal jaarlijks met de gemeenten de voortgang bespreken en voert bovenregionale activiteiten uit (o.a. kennisdeling en onderzoek). De 22 Antillianengemeenten ontvangen in de periode 2010 t/m 2013 euro 4,5 mln per jaar via een decentralisatie-uitkering. In de periode hierna (2014 t/m 2017) zal deze bijdrage worden afgebouwd.

In paragraaf 1 van deze brief wordt kort een probleembeschrijving gegeven. Ook zijn in deze paragraaf de meest recente cijfers opgenomen over schooluitval, werkloosheid en criminaliteit.

In paragraaf 2 wat gaat het kabinet doen, wordt ingegaan op het bestaande beleid en de versterking daarvan, en de wijze waarop Rijk, Antillianengemeenten en de Antilliaanse gemeenschap de komende jaren gezamenlijk deze problematiek zullen aanpakken. Aan de orde komen: de wijze waarop het Rijk en gemeenten de adviezen van de Taskforce gebruiken, de toename van het aantal Antillianengemeenten, de voor de gemeenten beschikbare middelen van 2010 t/m 2013, de eisen die aan de gemeentelijke plannen zullen worden gesteld en de wijze waarop gemeentelijke plannen zullen worden vastgesteld.

In de laatste paragraaf is aangegeven hoe de komende jaren de voortgang beoordeeld wordt, en de manier waarop het Rijk en de gemeenten voortgang en resultaten zullen meten.

Deze brief wordt uw Kamer mede namens de minister voor Jeugd en Gezin, de minister van Justitie, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aangeboden. Over de inhoud van deze brief heeft overleg plaatsgevonden met de Antillianengemeenten en vertegenwoordigers van de Antilliaanse gemeenschap.

Probleembeschrijving

In Nederland leven zo'n 130.000 Antilliaanse Nederlanders. Er zijn twee werkelijkheden. Al gaat het met de meeste van hen gewoon goed, een in verhouding groot deel van hen heeft problemen om aansluiting te vinden en te participeren in de samenleving. Dit uit zich in o.a. oververtegenwoordiging op gebieden als criminaliteit, werkloosheid en voortijdig schooluitval. Uw Kamer heeft ter zake informatie ontvangen in eerdere brieven van 1 februari 2008 en, meer recentelijk, van 14 april 2009 (in antwoord op uw vragen⁴ over het aantal Antilliaans-Nederlandse jongeren met problemen⁵). Uit de cijfers in laatstgenoemde brief bleek dat het jaarlijks gaat om ongeveer 300 voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs, 900 voortijdig schoolverlaters in het MBO, 2000 jongeren zonder werk, en zo'n 3300 jongeren tegen wie proces verbaal wordt opgemaakt.

Stabilisatie/afname op gebieden criminaliteit en schooluitval

In Nederland is er in zijn algemeenheid sprake van een afname van de criminaliteit. Bij de Antilliaanse Nederlanders is deze afname zelfs iets groter⁶. Uit de cijfers in onderstaande tabel komt naar voren dat criminaliteit, gemeten in HKS cijfers (het aantal verdachten tegen wie proces verbaal is opgemaakt), sinds 2004 is afgenomen, zowel in absolute cijfers als in percentage van de Antilliaanse Nederlandse populatie⁷.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 26 283, nr. 31

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 26 283, nr. 45

³ De bedragen die in deze brief worden genoemd betreffen nieuw beleid zoals bij begroting 2010 is besloten. Overige maatregelen vallen binnen de bestaande budgetaire middelen.

⁴ Kenmerk 09-NAAZ-B-006/2009D05875.

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 26 283, nr. 50.

⁶ Eerste voortgangsrapportage van Veiligheid begint bij Voorkomen (TK 2008-2009, 28 684, nr. 178).

⁷ In 2004 werden 368 Antilliaanse Nederlanders door de KLPD tot de zgn. "harde kern" gerekend. In 2008 was dit aantal 326. Het aantal Antilliaanse Nederlanders dat door de KLPD tot de zgn. "meerderjarige zeer actieve veelplegers" wordt gerekend was 470 in 2004. In 2008 was dit aantal 387.

	Aantal Antilliaans Nederlandse verdachten van 12 en ouder	Aantal Antilliaans Nederlandse verdachten van 12 jaar en ouder als percentage van het totale aantal in Nederland wonende Antilliaans Nederlandse personen van 12 jaar en ouder
2004	9228	9,0 %
2005	8551	8,3 %
2006	8172	8,0 %
2007	8308	8,0 %
2008	8271	7,8 %

Toch is de oververtegenwoordiging nog hoog. In bijlage 1 zijn recente cijfers opgenomen over de oververtegenwoordiging van Antilliaanse Nederlanders waar het schooluitval, criminaliteit en werkloosheid betreft. In 2008 is het aantal verdachten onder de Antilliaanse Nederlanders meer dan zes keer zo hoog als bij autochtone Nederlanders. De oververtegenwoordiging is wel afgenomen van 7,3 in 2004 naar 6,4 in 2008⁸.

Waar het voortijdig schoolverlaten betreft, laten de cijfers over de periode 2004/2005 t/m 2006/2007 ook een daling zien. Dit geldt voor zowel het voortgezet onderwijs als het MBO. In het voortgezet onderwijs is daarbij ook de oververtegenwoordiging gedaald. Op het MBO is de oververtegenwoordiging niet afgenomen omdat schooluitval onder andere groepen ook gedaald is.

Waar het werkloosheidscijfers betreft lijkt vooral de economische conjunctuur bepalend. In jaren van lage werkloosheid (2002 en 2007) bedroeg werkloosheid onder Antilliaanse Nederlandse ongeveer 10%. In 2005 (jaar met hoge werkloosheid) bedroeg werkloosheid onder Antilliaanse Nederlanders 16%. De oververtegenwoordiging bleef gedurende deze jaren echter constant. Over de hele periode 2002 t/m 2008 lag het werkloosheidspercentage onder Antilliaanse Nederlanders ongeveer drie keer hoger dan onder autochtone Nederlanders. In vergelijking met andere groepen doen de Antilliaanse Nederlanders (in de leeftijd tussen 15 en 65 jaar) het iets beter dan de Marokkaanse Nederlanders en iets slechter dan de Turkse Nederlanders, maar deze percentages verschillen weinig. Het werkloosheidspercentage onder Antilliaanse Nederlanders in 2008 (meest actuele cijfers) bedroeg 9,7%. Zie bijlage 1 voor een overzicht van werkloosheidspercentages over de periode 2002 t/m 2008.

Betekenis voor de toekomst

De inspanningen van het kabinet om de problematiek van de schooluitval, de werkloosheid en de criminaliteit te verminderen werpen vruchten af. Dit is ook het geval bij de Antilliaanse Nederlanders.

Het is aannemelijk dat niet alleen de inzet van de overheid en de Antilliaanse gemeenschap gedurende de laatste jaren, maar ook de afgenomen immigratie vanuit de Nederlandse Antillen sinds 2000, van invloed is geweest. In haar rapport schrijft de Taskforce Antilliaanse Nederlanders hierover dat problemen van Antilliaanse Nederlanders in belangrijke mate bepaald worden door deze migratie. In de jaren negentig steeg het aantal Antilliaanse migranten uit de Nederlandse Antillen. Sinds 2000 neemt de jaarlijkse immigratie juist af en vanaf 2003 is het migratiesaldo zelfs negatief⁹.

Uit de jaarlijkse rapportages van gemeenten blijkt dat onder de Bestuurlijke Arrangementen veel werk verzet is op gemeentelijk niveau. Ook is duidelijk dat de inzet van de Antilliaanse gemeenschap in veel gemeenten constructief is geweest. Ondanks positieve signalen kunnen we nog geen harde uitspraken doen over de effecten van het beleid. De Bestuurlijke Arrangementen worden momenteel geëvalueerd. Het evaluatierapport zal in het eerste kwartaal van 2010 worden opgeleverd. Een onderdeel van deze evaluatie is een studie naar best practices. De inzet en betrokkenheid van de Antilliaanse gemeenschap en de samenwerking tussen gemeenschap en gemeenten is onderdeel van deze evaluatie. Ook vindt op dit moment een herhalingsonderzoek plaats naar de wetenschappelijk geschatte omvang en kenmerken van de groep langdurig in Nederland verblijvende niet in de GBA geregistreerd staande Antilliaanse Nederlanders. Dit onderzoek zal voor het eind van het jaar zijn afgerond. Beide onderzoeksrapporten zullen meer inzicht geven in de effecten van het gevoerde beleid en zullen aan uw Kamer worden aangeboden.

Achterliggende oorzaken

Voor een uitgebreidere beschrijving van de verschillende oorzaken die aan de basis liggen van de oververtegenwoordiging van Antilliaanse Nederlanders op de gebieden schoolverlaten, werkloosheid en criminaliteit wordt verwezen naar eerder genoemde brief van 1 februari 2008 over dit onderwerp en naar het rapport van de Taskforce. Kort gezegd verkeert een nog te groot deel van de

⁸ Cijfers over de Antilliaanse verdachtenpopulatie van de 21 Antillianengemeenten, KLPD, periode: 2004-2008.

⁹ Eindrapport van de Taskforce Antilliaanse Nederlanders, "Antilliaanse probleemgroepen in Nederland, een oplosbaar maatschappelijk vraagstuk", pagina 17 en 18.

Antilliaanse Nederlanders in een sociaal-economisch achtergestelde positie met bijhorende problemen van dien. Het gaat hierbij om zaken als: instabiele gezinssituaties, armoede, tienerzwangerschappen¹⁰, laag opleidingsniveau, geen realistisch zelfbeeld, onvoldoende taalbeheersing, schulden - vaak door een onverantwoorde levensstijl -, onvoldoende vertrouwen in de overheid en hulpverlening, onvoorbereid naar Nederland komen, moeite hebben met de relatief complexe Nederlandse samenleving en het vinden van huisvesting¹¹.

Uit gesprekken met gemeenten is in aanvulling hierop, naar voren gekomen dat een deel van de Antilliaans Nederlandse jongeren die in aanraking komen met de politie een zeer laag opleidingsniveau hebben, aanpassingsproblemen hebben en soms lijken te kampen met psychische en/of LVG-problematiek. Om hier meer inzicht in te verkrijgen zal hier onderzoek naar worden verricht. De uitkomsten van dit onderzoek zullen naar verwachting beschikbaar zijn in het laatste kwartaal van 2009.

Tot slot is het van belang op te merken dat problemen onder Antilliaans Nederlandse jongeren vaak niet of te laat worden onderkend en vervolgens ad hoc en niet altijd met voldoende kennis van zaken worden aangepakt¹². De beoogde gedragsverandering is daardoor vaak onvoldoende en veelal van tijdelijke aard.

Wat gaan kabinet en gemeenten doen

Van 2005 tot en met 2008 richtte het kabinet zich met de Bestuurlijke Arrangementen met gemeenten op het terugdringen van de oververtegenwoordiging van Antilliaans Nederlandse probleemjongeren op de terreinen van schooluitval, werkloosheid en criminaliteit. In voorgaande paragraaf is aangegeven dat criminaliteit en schooluitval de laatste jaren zijn afgenomen. De extra inzet van de afgelopen jaren zal van 2010 t/m 2013 worden voorgezet om deze resultaten te bestendigen en de nog bestaande oververtegenwoordiging op eerder genoemde terreinen verder terug te dringen.

De bereikte resultaten sinds 2005, de afnemende migratie sinds 2000 en de staatkundige hervormingen van de Nederlandse Antillen, bieden de ruimte om de extra inzet geleidelijk af te bouwen en in te bedden bij reguliere instanties. De periode van 2010 t/m 2013 zal gebruikt worden om enerzijds de problematiek

(oververtegenwoordiging) verder terug te dringen en anderzijds al zoveel mogelijk de benodigde specifieke kennis en deskundigheid bij reguliere instanties onder te brengen. Het Rijk stelt hiervoor een jaarlijkse bijdrage van € 4,5 miljoen beschikbaar. In de periode die hierop volgt, van 2014 t/m 2017 zal deze extra bijdrage worden afgebouwd.

De inspanningen van het kabinet blijven er op gericht om de overlast die door Antilliaans Nederlandse jongeren wordt veroorzaakt aan te pakken, vooral in steden met veel problemen onder deze groep. Daarbij moet het de harde kern maar ook jongeren daarom heen, duidelijk zijn dat er geen excuses bestaan voor sociaal of crimineel gedrag. Indien een jongere zijn leven op orde wil brengen en daarbij hulp nodig heeft, dan is ondersteuning en begeleiding beschikbaar. Het kabinet wil er echter geen misverstand over laten bestaan dat het de verantwoordelijkheid van de jongere zelf is om de geboden kansen ook daadwerkelijk te pakken.

Naast het stellen van grenzen zal ook perspectief worden geboden aan de jonge generatie Antilliaans Nederlandse kinderen die leeft in gezinnen die nu onmachtig zijn hen goed op te voeden. Dit perspectief moet ook worden geboden aan jongeren die hun school niet afmaken, aan nieuwkomers vanuit de Nederlandse Antillen, ex-gedetineerden, ouders en/of alleenstaande moeders die moeite hebben met de opvoeding van hun kinderen, en andere Antilliaanse Nederlanders die moeite hebben om hun leven op orde te krijgen. Vaak is daarbij sprake van een multiproblematiek. Door op tijd de juiste ondersteuning of begeleiding te bieden, kunnen grotere persoonlijke en maatschappelijke problemen voorkomen worden.

De aanpak krijgt op lokaal niveau vorm. Uiteindelijk moet daar door effectief ingrijpen door verantwoordelijke instanties de oververtegenwoordiging op gebieden als criminaliteit en werkloosheid worden teruggedrongen. Om te voorkomen dat instellingen daarbij langs elkaar heen werken moet samenhangend te werk worden gegaan¹³. Tevens zullen de instellingen de specifieke aanpakken en bewezen methoden zich eigen moeten maken zodat zij deze vaak lastige groep jongeren, adequaat kunnen corrigeren en helpen. De gemeenten zijn hiervoor eerstverantwoordelijke maar gelet op de hardnekkigheid van de problematiek, vraagt dit ook om de ondersteuning van het Rijk en de betrokkenheid en inzet van de Antilliaanse gemeenschap.

Op dit moment maken de Antillianengemeenten plannen voor de periode 2010 t/m 2013 waarin de adviezen van de Taskforce over de coördinatie, de focus in de aanpak, de keuze voor methodieken en de specifieke groepen worden verwerkt. Daarbij hebben de gemeenten, afhankelijk van de lokale situatie, de vrijheid eigen prioriteiten te stellen. Belangrijk voor de aanpak de komende jaren is dat deze goed gecoördineerd en samenhangend is. De gemeenten ontvangen een bijdrage via de decentralisatie-uitkering. Dit

¹⁰ In de emancipatienota 'Meer kansen voor vrouwen' (2008-2011) heeft het kabinet aangekondigd dat zij (onbedoelde en ondoordachte) tienerzwangerschappen wil voorkomen. Een groot deel van de tienermoeders kampt namelijk met maatschappelijke problemen. Het aantal tienerzwangerschappen (15-19 jaar) is de afgelopen 5 jaar gedaald, ook onder Nederlands Antilliaanse meisjes. Toch is de kans dat een Nederlands Antilliaans meisje zwanger wordt 6,5%. Die kans is bijna 7x groter, en onder de eerste generatie 8x groter dan de kans (0,98%) dat een autochtoon meisje zwanger wordt (bronnen: Rutger Nisso Groep, factsheet Tienermoeders en abortus in Nederland 2009, CBS, Minder allochtone tienermoeders, september 2006).

¹¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 26 283, nr. 31.

¹² In de brief "Diversiteit in het Jeugdbeleid", Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 001, nr.52, 11 juli 2008, wordt dieper ingegaan op interculturele kwaliteit in de jeugdsector.

¹³ Zo is bijvoorbeeld de gemeentelijke regierol voor de jeugdketen is vastgelegd in het wetsvoorstel Centra voor Jeugd en Gezin en regierol gemeenten in de jeugdketen dat juni 2009 aan de Tweede Kamer is aangeboden.

markeert een nieuwe fase voor het beleid, waarbij de overgang gemaakt wordt van een veelheid van activiteiten en projecten naar een meer samenhangende aanpak die beter gebruik maakt van de bijdrage die reguliere instanties leveren bij de vermindering van de problematiek.

Het is de bedoeling dat in de toekomst bestaande instellingen iedereen adequaat helpen. Dit is iets anders dan dat iedereen op dezelfde manier wordt geholpen. Ook bestaande instellingen zullen met een specifieke aanpak kunnen en moeten werken als daarmee goede resultaten worden bereikt bij bepaalde groepen. Het kabinet wil uiteindelijk af van het specifieke beleid voor bepaalde groepen dat eruit bestaat dat er speciaal voor bepaalde groep (in dit geval Antillianen) projecten, structuren en organisaties worden opgericht. Het verdient de voorkeur om er naar toe te werken dat de bestaande instellingen wel goed zijn uitgerust. Dat daar nog veel moet gebeuren blijkt wel uit het feit dat allochtone jongeren zijn ondervertegenwoordigd in de lichte vormen van hulpverlening en juist oververtegenwoordigd in de zware vormen van hulpverlening. Dit kan er op wijzen dat problemen niet tijdig worden onderkend en afdoende behandeld.

Voorts onderschrijft het kabinet de aanbeveling van de Taskforce van de werkwijze van 'vinden en binden', zoals reeds in een aantal gemeenten het geval is. Deze werkwijze blijkt vooral effectief waar het gaat om doorgaans lastige bereikbare groepen en jongeren met wie gedurende een langere periode vrij intensief contact moet worden onderhouden om tot resultaten te komen. Naast het totaal pakket aan mogelijkheden dat voor alle Nederlandse jongeren beschikbaar is om gedrag in de goede richting te beïnvloeden, zullen zodoende, waar nodig, voor Antilliaanse Nederlandse jongeren coaches en/of begeleiders beschikbaar zijn, vaak met een Antilliaanse achtergrond, die deze jongeren begeleiden bij het op orde krijgen van hun leven.

Bestaand beleid en versterking daarvan

Het kabinet heeft reeds veel reguliere maatregelen genomen die ook van invloed zijn op de problematiek rond Antilliaanse Nederlandse jongeren. Voorbeelden zijn: het supersnelrecht, de veiligheidshuizen waarin de persoonsgerichte benadering vorm krijgt, de wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast, de laagdrempelige opvoedondersteuning via de centra voor jeugd en gezin, het programma diversiteit in het jeugdbeleid, de mogelijkheid van de burgemeester om via de Raad voor de kindbescherming de kinderrechtter te verzoeken opvoedondersteuning dwingend op te leggen en de extra middelen voor de bestrijding van jeugdwerkloosheid en plusvoorzieningen in het MBO om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Voor een uitgebreid overzicht van reeds bestaande en/of geplande (reguliere) maatregelen die ook van invloed zijn op de aanpak van problemen die door Antilliaanse Nederlandse jongeren worden veroorzaakt verwijs ik u naar de bijlage 2. In deze bijlage zijn zowel repressieve als preventieve maatregelen opgenomen.

Om jongeren goed te kunnen helpen, is een soepele samenwerking noodzakelijk tussen alle partijen in de jeugdketen. De jeugdketen bestaat uit een groot aantal instanties en professionals, die echter te vaak langs elkaar heen werken. De verwijsindex risicjongeren brengt risicomeldingen van hulpverleners bij elkaar en informeert hulpverleners onderling over hun betrokkenheid bij jongeren. De verwijsindex moet bijdragen aan effectievere samenwerking van hulpverleners en gemeenten.

De Tweede Kamer heeft op 2 juli ingestemd met het wetsvoorstel voor de verwijsindex risicjongeren. Bij de behandeling van het wetsvoorstel is aan de orde geweest hoe de problematiek van Antilliaans-Nederlandse jongeren kan worden meegenomen in het kader van de verwijsindex risicjongeren. De Kamer heeft een motie aangenomen waarin de regering wordt verzocht te bevorderen dat de Antillianencoördinator in zijn hoedanigheid als gemeentelijk medewerker met een regierol in het jeugdbeleid meldingsbevoegd wordt in de verwijsindex. De motie is verwerkt in de algemene maatregel van bestuur die in november bij uw Kamer zal worden voorgehangen. In aansluiting op de brief van 19 december 2008, zal het kabinet een visie presenteren over de bredere problematiek van registratie op etniciteit. De kabinetsvisie zal binnenkort in de Ministerraad worden besproken en vervolgens aan uw Kamer worden voorgelegd. Inmiddels zijn 122 gemeenten op de verwijsindex risicjongeren aangesloten, waarvan 8 van de zogenoemde 21 Antillianengemeenten. De ervaringen zijn positief aangezien de 8 Antillianengemeenten in het kader van de proeftuin actief melden aan de verwijsindex. De komende maanden zullen de andere gemeenten aansluiten. Het organiseren van de samenwerking op lokaal niveau vergt de nodige inspanningen in de Antillianengemeenten. Ter ondersteuning is een implementatiemanager aangesteld die de Antillianengemeenten begeleidt bij het aansluiten op de verwijsindex.

Inburgering

Antilliaanse Nederlanders zijn niet verplicht in te burgeren omdat zij de Nederlandse nationaliteit bezitten. Via de regeling vrijwillige inburgering kunnen Antilliaanse en Arubaanse Nederlanders met een taalachterstand wel een aanbod voor inburgering en taal krijgen van gemeenten. In 2007 en 2008 hebben gemeenten in het kader van de regeling vrijwillige inburgering in totaal 127 inburgeringsvoorzieningen aan Antilliaanse en Arubaanse Nederlanders aangeboden¹⁴. Het ging om 68 reguliere inburgeringsvoorzieningen, 59 inburgeringsvoorzieningen gecombineerd met reïntegratie en/of op de arbeidsmarkt gerichte activiteiten, en 1 taalkennisvoorziening¹⁵. Voor de eerste helft van 2009 bedroegen deze cijfers respectievelijk: 52 voorzieningen, waarvan 33 regulier, 18 gecombineerd en 1 taalkennisvoorziening.

¹⁴ Bron: Informatiesysteem Inburgering (IS). Dit is exclusief trajecten die Antilliaanse en Arubaanse Nederlanders mogelijk van gemeenten hebben ontvangen in het kader van andere financieringsbronnen (zoals bijv. de Wet Werk en Bijstand).

¹⁵ De taalkennisvoorziening is gericht op de verwerving van de kennis van de Nederlandse taal die noodzakelijk is voor het kunnen afronden van een middelbare beroepsopleiding op niveau 1 of 2.

In vergelijking met het vorige inburgeringsstelsel (tot 1-1-2007) is het aantal door gemeenten aangeboden inburgeringsvoorzieningen aan Antilliaanse en Arubaanse Nederlanders laag. Als verklaring voor deze huidige lage aantallen zijn door gemeenten de volgende oorzaken genoemd: Antilliaanse Nederlanders zijn niet inburgeringsplichtig; inburgering heeft voor Antilliaanse Nederlanders geen prioriteit; inburgering heeft voor Antilliaanse Nederlanders een negatieve 'allochtone' associatie en er wordt door gemeenten en aanbieders niet actief geworven onder Antillianen.

Een aantal gemeenten heeft reeds actie ondernomen om meer taalcurssussen te geven aan Antilliaanse Nederlanders. Zo heeft Capelle a/d IJssel een communicatiecampagne uitgevoerd om de voordelen van inburgeren onder de aandacht te brengen en heeft bijvoorbeeld Nijmegen, samen met de Antilliaanse gemeenschap, specifieke taaltrajecten ontwikkeld en aangeboden voor Antilliaanse Nederlanders.

Het kabinet wil samen met gemeenten de komende jaren meer Antilliaanse Nederlanders (waaronder ook nieuwkomers) bereiken en hen een passend aanbod voor Inburgering en Taal doen. Dit zal gedaan worden door de Antilliaanse gemeenschap hier meer bij te betrekken. Samen zullen oplossingen worden gezocht om meer kandidaten voor deze cursussen te bereiken en te werven. Ook zal worden bekeken of het koppelen van inburgerings- en taalcurssussen aan andere trajecten een mogelijk effectieve aanpak is. Denk daarbij aan intensieve gezinsbegeleiding en trajecten gericht op participatie of deelname aan de arbeidsmarkt. Voor wat betreft een aanbod voor een inburgeringsvoorziening aan een vrijwillige inburgeraar met een uitkering, geldt dat deze wordt afgestemd op een voorziening gericht op de arbeidsinschakeling.

Onderzoek en verspreiding kennis

Onderzoeken die op dit moment worden uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VROM zijn de evaluatie van de Bestuurlijke Arrangementen en het onderzoek naar best practices; het herhalingsonderzoek naar het aantal niet in de GBA ingeschreven Antilliaanse Nederlanders en eerdergenoemd onderzoek naar sociaal-psychologische aspecten van criminaliteit onder Antilliaanse Nederlandse jongeren. De uitkomsten van deze onderzoeken zullen beschikbaar worden gesteld voor gemeenten en de Nederlandse Antillen via het Sociaal Kenniscentrum Curaçao Nederland (het SKCN). Onderzoeken die op dit moment door het WODC worden uitgevoerd en die specifiek betrekking hebben op het terugdringen van criminaliteit onder Antilliaanse Nederlanders zijn opgenomen in bijlage 2.

Betrokkenheid van de Antilliaanse gemeenschap

Voor een succesvolle aanpak en het vinden en binden van de Antilliaanse doelgroep, is samenwerking met de Antilliaanse gemeenschap nodig. De komende jaren wordt de Antilliaanse gemeenschap structureler, en minder vrijblijvend betrokken bij de verschillende stadia van beleidsformulering en –uitvoering. Waar nodig wordt ondersteuning geboden om de deskundigheid en het netwerk van de Antilliaanse Nederlanders of de Antilliaanse organisaties te vergroten.

Het kabinet zal samenwerkingsverbanden op lokaal niveau ondersteunen. Daartoe wordt samen met de Antillianengemeenten en de Antilliaanse gemeenschap gewerkt aan een manier om partijen te binden aan een structurele vorm van samenwerking, passend bij de lokale situatie. Het kabinet neemt het advies van de Taskforce over om de ontwikkeling van een landelijk secretariaat ten behoeve van de lokale vertegenwoordigers van de Antilliaanse gemeenschap te ondersteunen.

TOPA, de commissie die tijdens de uitvoering van de bestuurlijke arrangementen de samenwerking tussen gemeenten en Antilliaanse gemeenschap heeft ondersteund en gestimuleerd, is gevraagd een advies te schrijven over de wijze waarop de samenwerking tussen gemeenten en de Antilliaanse gemeenschap verder verbeterd kan worden. Dit advies zal in oktober 2009 worden aangeboden aan de minister voor WWI. In overleg met Antillianengemeenten en de Antilliaanse gemeenschap zullen aan de hand van dit advies verdere afspraken gemaakt worden voor de periode vanaf 2010.

Samenwerking met Nederlandse Antillen / Curaçao

De problematiek in Nederland kan niet worden losgezien van de situatie op de Nederlandse Antillen, en in het bijzonder Curaçao¹⁶. De problemen waar een groep Antilliaanse Nederlanders mee worstelt is gedeeltelijk meegenomen uit de Nederlandse Antillen. Ook speelt hierbij een niet realistisch beeld van wat men in Nederland kan verwachten. Dit geldt in het bijzonder voor personen die in de Nederlandse Antillen al in een maatschappelijke kansarme positie verkeerden. De ervaring leert dat deze Antilliaanse Nederlanders in Nederland de aansluiting sneller missen en dat dit effect heeft op volgende generaties. Dit is niet wenselijk. De afgelopen jaren (2004 – 2007) kwamen gemiddeld ongeveer 3000 personen van de Nederlandse Antillen en Aruba naar Nederland (het netto saldo was deze jaren overigens negatief)¹⁷. Ten aanzien van niet realistische verwachtingspatronen bij jongeren die naar Nederland komen zal samen met de Antilliaanse gemeenschap bekeken worden hoe hier verbetering in kan worden aangebracht.

Het kabinet verwacht dat migratie naar Nederland de komende jaren gelijk blijft of afneemt. De staatkundige veranderingen moeten leiden tot een verbetering van het welzijn van de inwoners van de Nederlandse Antillen. Het kabinetsbeleid is erop gericht dat alle eilanden van de Nederlandse Antillen op het moment van transitie een gezonde startpositie hebben. Dit wordt bevorderd door de schuldsanering en investeringen in de maatregelen die zijn neergelegd in de Sociaal-Economische Initiatieven (SEI's).

Met het SEI werken alle vijf de eilanden aan de verbetering van het investeringsklimaat door o.a. het aanpassen van arbeidswetgeving, het terugdringen van administratieve lasten en, bij de relatief grote economieën van Curaçao en Sint Maarten, het invoeren van mededingingswetgeving en een mededingingsautoriteit. Ook omvatten de SEI's voor een totaalbedrag van ANG 132 miljoen aan

¹⁶ Eerste Kamer, vergaderjaar 2008–2009, 31 700 IV, D

¹⁷ Taskforce rapport pagina 17 en 18

investeringen, die moeten bijdragen aan structurele economische groei. Zo wordt geïnvesteerd in infrastructuur, werkgelegenheid, toerisme, midden- en kleinbedrijf en diversificatie van de economie.

Ook het Onderwijs en Jongeren Samenwerkingsprogramma (OJSP) en de projecten die via de Antilliaanse Medefinancierings Organisatie (AMFO) worden gefinancierd zullen bijdragen aan de verbetering van het toekomstperspectief van Antilliaanse jongeren in de eigen regio. Binnen het Onderwijsprogramma wordt gewerkt aan het inrichten van een zorgstructuur om te voorkomen dat leerlingen voortijdig het onderwijs verlaten en aan verbetering van het niveau van het Nederlands. AMFO werkt, door financiering van NGO's, aan een duurzame oplossing van armoede en sociale uitsluiting op de eilanden van de Nederlandse Antillen. Het leeuwendeel van de door AMFO gefinancierde projecten richt zich op de jeugd.

Overige samenwerkingsverbanden met de Nederlandse Antillen, en Curaçao in het bijzonder, zijn: de ondersteuning van de integrale wijkaanpak op Curaçao; het project Toekomst Antilliaanse Militie¹⁸, de onderwijsamenwerking tussen Curaçao en de 21 Antillianengemeenten (gericht op vroeg- en voorschoolse educatie, handhaving leerplicht en verzelfstandiging openbaar onderwijs) en de verbeterde uitwisseling van kennis en ervaring tussen Nederland en de Nederlandse Antillen en Curaçao om inzicht te krijgen in de aard van problemen van jongeren en oplossingen die effectief zijn. Hiervoor zet het Sociaal Kenniscentrum Curaçao-Nederland (SKCN) een informatie-infrastructuur op.

Samenwerking met Gemeenten

Het Rijk zal van 2010 t/m 2013 financiering beschikbaar stellen voor de gemeentelijke aanpak. Daarna zal de rijksbijdrage aan de gemeentelijke aanpak van 2014 t/m 2017 afgebouwd worden. Er moet voorkomen worden dat beleid op beleid wordt gestapeld en het is daarom van belang dat gemeenten reeds de komende jaren de extra middelen in toenemende mate via reguliere gemeentelijke instellingen tot besteding zullen laten komen. Uiteindelijk zullen deze instellingen iedereen, inclusief Antilliaanse Nederlanders, op adequate en effectieve manier moeten kunnen bijstaan en waar nodig corrigeren. Hiervoor zullen de instellingen specifieke kennis, ervaring met deze groep, en capaciteit in huis moeten hebben.

Er wordt naar gestreefd dat, met ondersteuning van het Rijk, dit zoveel mogelijk in 2013 volbracht is. Het kabinet sluit zich aan bij het advies van de Taskforce dat gemeenten met een relatief kleine problematiek al vanaf 2010 zo veel mogelijk via reguliere kanalen werken en dat 'reguliere instellingen' moeten worden aangejaagd.

Van 2010 t/m 2013 zal jaarlijks € 4,5 miljoen door het Rijk beschikbaar worden gesteld voor de uitvoering van de gemeentelijke plannen. Bestuurlijk is afgesproken dat de gemeenten hetzelfde bedrag investeren waardoor jaarlijks € 9 miljoen beschikbaar zal zijn. De verdeling van de rijksmiddelen over de gemeenten is opgenomen in bijlage 3. De verdeling is dezelfde als voorgaande jaren waarmee wordt voorkomen dat opgedane kennis en ervaring binnen gemeenten verloren gaat als gevolg van een bijstelling van beschikbare middelen. Van 2014 t/m 2017 zal de rijksbijdrage geleidelijk worden afgebouwd.

De driedeling in gemeenten zoals door de Taskforce voorgesteld wordt overgenomen in de zin dat de Gemeenten met een relatief kleine problematiek reeds vanaf 2010 zoveel mogelijk dienen in te zetten op het versterken van de gemeentelijke voorzieningen. Op dit moment wordt door het Rijk, in overleg met gemeenten de laatste hand gelegd aan het toetsingskader dat gebruikt wordt bij de vaststelling van de gemeentelijke plannen.

Van de vijf mogelijke nieuwe Antillianengemeenten die in het rapport van de Taskforce worden genoemd, hebben de gemeenten Spijkenisse en Hellevoetsluis aangegeven zich de komende jaren te willen aansluiten als Antillianengemeente. Arnhem, met wie in 2005 een Bestuurlijk Arrangement was afgesloten, heeft aangegeven dat de omvang van de problematiek niet langer categoriaal beleid rechtvaardigt en dat de gemeente daarom na 2009 hierover geen vervolgspraken zal maken met het Rijk. Door deze mutaties is er vanaf 2010 sprake van in totaal 22 Antillianengemeenten.

De rijksmiddelen zullen met een decentralisatie-uitkering via het gemeentefonds beschikbaar worden gesteld. In de septembercirculaire zijn gemeenten nader geïnformeerd over de vormgeving van deze decentralisatie-uitkering. Hierdoor zullen de administratieve lasten, die verband houden met de financiële rapportages, afnemen. Om op bestuurlijk niveau prestatie-afspraken met elkaar te kunnen maken, leveren gemeenten voor het eind van 2009 hun beleidsvoornemens aan. Via een gemeentemonitor en een jaarlijkse rapportage is het samenwerkingsverband van gemeenten en rijk in staat om jaarlijks de voortgang en de effectiviteit van de aanpak te bespreken. Hierbij zullen zowel de uitvoering als de resultaten ten aanzien van beide doelstellingen (1. terugdringen van overlast en 2. toerusten van reguliere instellingen met specifieke kennis, ervaring en werkwijzen) worden besproken.

Een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke plannen betreft de samenwerking met de Antilliaanse gemeenschap. Het advies van de Taskforce om middelen beschikbaar te stellen voor een professionalisering van de gemeentelijke beraden wordt overgenomen. In de gemeentelijke plannen zal daarom worden aangegeven hoe de professionalisering en ondersteuning van de gemeenschap, en tevens de samenwerking met de Antilliaanse gemeenschap vorm zal krijgen

¹⁸ Het project Toekomst Antilliaanse Militie (TAM) stelt jonge Antilliaanse dienstplichtigen in staat na hun dienstplicht een civiele vakopleiding te volgen, zodat zij een beter perspectief op de arbeidsmarkt hebben. Defensie en BZK ondersteunen dit project.

Monitoring en evaluatie

Jaarlijks zal VROM met gemeenten overleggen over de voortgang van de plannen en de tot dan toe bereikte resultaten. Tijdens deze overleggen zullen ook, indien nodig, aanpassingen van de gemeentelijke plannen besproken en overeengekomen kunnen worden.

Gedegen, actuele en vergelijkbare cijfers (zowel in de tijd als tussen gemeenten) zijn nodig om de resultaten van de gemeentelijke plannen de komende jaren te meten. VROM werkt op dit moment met de Antillianengemeenten aan een monitor om dit mogelijk te maken. Met deze monitor zullen op gemeentelijk niveau jaarlijks gegevens worden verzameld. Hierdoor zullen gemeenten en Rijk over gedetailleerde en actuele informatie kunnen beschikken. Uw Kamer zal over de uitkomsten van deze jaarlijkse metingen geïnformeerd worden.

Eind 2012, begin 2013 zal een evaluatie worden uitgevoerd met als doel inzicht te krijgen in de bereikte voortgang en resultaten. Ook zal de evaluatie moeten aangeven in hoeverre, inbedding van specifieke kennis en aanpakken bij reguliere instellingen nog moet plaatsvinden en zo ja, op welke wijze. Daarbij zal ook gekeken worden naar de hiervoor benodigde capaciteit.

Hoogachtend,
de minister voor Wonen, Wijken en Integratie,

E.E. van der Laan

Bijlagen

1: Indicatoren schooluitval, criminaliteit en werkloosheid

De 21 Antillianengemeenten hebben gedurende de periode 2005 t/m 2008 (en tevens in het overgangsjaar 2009) ingezet op het terugdringen van de oververtegenwoordiging van Antilliaans Nederlanders jongeren waar het bovengenoemde drie indicatoren aangaat.

Voortijdig schoolverlaten¹

Het percentage voortijdige schoolverlaters in het voortgezet onderwijs van Antilliaans Nederlandse herkomst is gedaald van 4% in 2004/05 naar 3% in 2006/07. Het voortijdig schooluitval onder autochtone leerlingen in het voortgezet onderwijs bedraagt 2%. Omdat het hier om relatief kleine aantallen gaat en om kleine onderlinge verschillen is voorzichtigheid geboden bij het interpreteren van deze cijfers. Desalniettemin komt uit de CBS cijfers naar voren dat de oververtegenwoordiging in deze periode is gedaald van 100% naar 50%.

Waar het het voortijdig schooluitval van Antilliaans Nederlandse leerlingen in het MBO betreft zien we een afname van 20% in 2004/05 naar 17% in 2006/07. De oververtegenwoordiging van Antilliaanse Nederlandse jongeren ten opzichte van andere leerlingen is niet gedaald (maar gestegen) want bij de meeste andere groepen daalde in dezelfde periode het percentage voortijdig schoolverlaters op het MBO sterker. Als volgt: onder Turkse Nederlanders minus 22%, onder Surinaamse Nederlanders minus 21%, onder autochtone Nederlanders minus 20%, onder Antilliaanse Nederlanders dus minus 15% en onder Marokkaanse Nederlanders minus 6%.

¹ CBS Statline.

Criminaliteit²

Als indicator van criminaliteit worden de “cijfers over de Antilliaanse verdachtenpopulatie van de 21 Antillianengemeenten” gebruikt. In onderstaande tabel is het percentage Antilliaanse Nederlanders van 12 jaar en ouder tegen wie in het betreffende jaar proces verbaal is opgemaakt, vermeld.

Onderstaande tabel laat zien dat sinds 2004 het aantal Antilliaanse Nederlanders van 12 jaar en ouder tegen wie jaarlijks proces verbaal wordt opgemaakt, geleidelijk afneemt. Zowel in absolute aantallen als in percentage van de totale Antilliaans Nederlandse bevolking. Gedurende deze periode is het percentage verdachten in de leeftijdscategorie van 12 t/m 24 jaar gedaald van 10,3% in 2004 naar 9,9% in 2008. Het percentage Antilliaanse Nederlanders van 25 jaar en ouder is gedaald van 8,7% naar 7,1%. Bijna 60% van alle Antilliaans Nederlandse verdachten valt in deze laatste leeftijdscategorie.

² Cijfers over de Antilliaanse verdachtenpopulatie van de 21 Antillianengemeenten, KLPD, 23 juni 2009.

Tabel 1

	Aantal Antilliaans Nederlandse verdachten van 12 en ouder	Aantal Antilliaans Nederlandse verdachten van 12 jaar en ouder als percentage van het totale aantal in Nederland wonende Antilliaanse Nederlanders van 12 jaar en ouder
2004	9228	9,0 %
2005	8551	8,3 %
2006	8172	8,0 %
2007	8308	8,0 %
2008	8271	7,8 %

Ten opzichte van autochtone Nederlanders is de oververtegenwoordiging van Antilliaanse Nederlanders per jaar als volgt³:

Jaar	Oververtegenwoordiging (12 jaar en ouder)
2004	7,3
2005	6,7
2006	6,5
2007	6,2
2008	6,4

Ondanks de afname gaat het hier om een hoog cijfer. Een gedeelte van deze oververtegenwoordiging kan verklaard worden door verschillen in demografische en sociaal economische omstandigheden. Zo behoudt bijvoorbeeld, volgens de landelijke criminaliteitskaart van de KLPD uit 2007, de eerste generatie Antilliaanse Nederlanders na correctie op (zes) demografische en sociaal-economische factoren een oververtegenwoordiging van 3,6⁴.

Waar het om absolute aantallen gaat laat onderstaande tabel zien dat Antilliaanse Nederlanders op een zevende plaats komen in de lijst van aantallen verdachten van 12 jaar en ouder in 2008:

Tabel 2: Alle verdachten van 12 jaar en ouder in 2008, naar herkomst (top tien):

Herkomst	Aantal verdachten
Nederland	134.638
Marokko	15.754
West-Europa	14.589
Suriname	14.482
Turkije	11.380
Voormalig Oostblok	8.820
Ned. Antillen	8.271
Overig Afrika	8.254
Midden Oosten	4.994
Indonesië	4.672

³ Cijfers over de Antilliaanse verdachtenpopulatie van de 21 Antillianengemeenten, KLPD, periode: 2004-2008.

⁴ KLPD, Landelijke criminaliteitskaart 2007, pagina 123.

Werkloosheid

Waar het werkloosheid onder Antilliaanse Nederlanders betreft, blijkt uit tabel 3 dat deze indicator vooral bepaald wordt door economische conjunctuur⁵.

Tabel 3

Werkloosheidspercentage 15 tot 65 jarigen							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Autochtone Ned.	3,4%	4,4%	5,3%	5,2%	4,4%	3,7%	3,2%
Niet-westerse Ned.	9,8%	13,7%	15,9%	16,4%	14,3%	10,3%	9,0%
Antilliaanse Ned.	10,3%	14,1%	15,7%	15,7%	14,7%	10,0%	9,7%
Turkse Ned.	9,5%	13,1%	15,4%	14,8%	14,4%	9,0%	8,1%
Surinaamse Ned.	7,1%	9,7%	12,2%	13,7%	10,7%	8,0%	6,4%
Marokkaanse Ned.	10,1%	17,9%	19,3%	18,8%	16,1%	11,1%	10,2%

Ook de laatste jaren is ondanks een daling van de werkloosheid onder Antilliaanse Nederlanders van 15,7% (in 2005) naar 9,7% (in 2008), de oververtegenwoordiging van Antilliaanse Nederlanders weinig of niet veranderd. Zie hiervoor tabel 4 waarin de oververtegenwoordiging ten opzichte van de autochtone beroepsbevolking is opgenomen.

Tabel 4

Werkloosheidspercentage 15 tot 65 jarigen							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1. Autochtone Ned.	3,4%	4,4%	5,3%	5,2%	4,4%	3,7%	3,2%
2. Antilliaanse Ned.	10,3%	14,1	15,7%	15,7	14,7%	10%	9,7%
Oververtegenwoordiging in relatie tot autochtone Nederlanders (regel 2 gedeeld door regel 1)	3,0	3,2	3,0	3,0	3,3	2,7	3,0

⁵ CBS Statline.

2. Overzicht van bestaande en in voorbereiding zijnde grenzenstellende en perspectief biedende maatregelen & van onderzoeken (update 20/8/09)

Bestaande grenzenstellende maatregelen

Actieplan overlast en verloedering (BZK, Justitie, J&G en WWI)

In het kader van het project Veiligheid begint bij Voorkomen en het Actieplan Overlast en Verloedering zijn diverse maatregelen in gang gezet om overlastgevend en criminele jongeren aan te pakken. De aanpak van overlast en verloedering heeft met het Actieplan overlast en verloedering (maart 2008, looptijd tot 2011) een extra impuls gekregen.

(Super)snelrecht (Justitie)

Met de Raad voor de rechtspraak is overeengekomen dat bij alle rechtbanken de mogelijkheid wordt gecreëerd om zaken die zich daartoe kwalificeren binnen de termijn van inbewaringstelling op zitting te brengen (snelrecht). In geval van (te verwachten) grootschalige openbare ordeverstoringen of in het kader van evenementen, voetbalwedstrijden of gerichte (alcohol)controles, kan eveneens bij alle rechtbanken de zaak binnen de termijn voor invezekeringstelling op zitting worden gebracht (supersnelrecht).

Veiligheidshuizen/casusoverleg (Justitie)

Op lokaal niveau worden momenteel goede ervaringen opgedaan met de samenwerking bij de aanpak van deze jongeren in het Veiligheidshuis of het justitieel casusoverleg. In de loop van 2009 zal een landelijk dekkend systeem van Veiligheidshuizen gerealiseerd zijn door de realisatie van circa 40 Veiligheidshuizen.

Beke/Ferwerda aanpak (BZK en Justitie)

In verschillende gemeenten zijn zeer goede ervaringen opgedaan met de zogeheten groepsaanpak volgens de systematiek van Beke en Ferwerda. Met deze systematiek worden op lokaal niveau 3 typen jeugdgroepen in kaart gebracht zodat een gerichte aanpak kan worden ingezet. Het gaat om "hinderlijke", "overlastgevend" en "criminele" jeugdgroepen. Het ministerie van BZK heeft aan de politiekorpsen financiële middelen beschikbaar gesteld om de registratie van jeugdgroepen op lokaal niveau te verbeteren en om vanaf eind 2009 een jaarlijks beeld van de jeugdgroepen te realiseren.

Landelijk Expertise Centrum Diversiteit (LECD) (BZK)

Het LECD heeft in 2001 de Expertgroep Diversiteit opgericht. De Expertgroep Diversiteit is opgebouwd uit politiemensen met allerhande culturele achtergronden, die veelal in andere regio's al ervaring hebben opgedaan met betrekking tot diversiteit/zaken. Zij worden ingezet op plekken in het land, waar politieteams extra

kennis en/of competenties nodig hebben.

Overigens heeft de minister van Binnenlandse Zaken in 2007 met de korpsbeheerders afspraken gemaakt over een meer divers samengesteld personeelsbestand bij de politie.

Experiment FFKappe (BZK)

Onder verantwoordelijkheid van de minister van BZK zullen in een aantal gemeenten vervolgpilots plaatsvinden met de 'FFKappe'-aanpak, waarin met jongeren die overlast veroorzaken een contract wordt gesloten over hun gedrag. Wanneer dit niet leidt tot afname van de overlast, kan de jongere een bevel van de burgemeester krijgen. Overtreding van dit bevel kan leiden tot strafrechtelijke vervolging. Met verschillende gemeenten is contact gelegd over mogelijke pilots.

Gedragscodes in buurten en op scholen (Justitie)

Het kabinet stimuleert het opzetten van lokale gedragscodeprojecten teneinde het wederzijds respect en vreedzame omgangsvormen tussen burgers te bevorderen. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) heeft in opdracht van het ministerie van Justitie hiervoor een handreiking ontwikkeld, die de vorm van een stappenplan heeft. De handreiking is via de website www.hetccv.nl voor iedereen beschikbaar.

Buurtbemiddeling en jongerenbuurtbemiddeling (Justitie)

Ook bemiddelingsprojecten zijn in het kader van normstelling en het tegengaan van ongewenst gedrag relevant. Buurtbemiddeling draagt bij aan sociale cohesie, veiligheid en leefbaarheid van wijken. Uit de evaluatie 'het succes van buurtbemiddeling' (2004) bleek dat meer dan 90% van de lokale betrokkenen tevreden tot zeer tevreden over buurtbemiddeling zijn. Justitie wil deze effectieve gebleken aanpak stimuleren en streeft derhalve naar een verdubbeling van het aantal buurtbemiddelingsprojecten van 70 in 2007 naar 150 in 2010. Jongerenbuurtbemiddeling richt zich specifiek op buurtconflicten met of tussen jongeren. Voor deze variant op buurtbemiddeling wordt momenteel een aanpak ontwikkeld. In januari 2009 zal in vijf gemeenten een pilot met jongerenbuurtbemiddeling van start gaan.

Ontwikkeling van effectieve gedragsinterventies voor jeugdigen (Justitie)

Met het oog op verbetering van de persoonsgerichte aanpak worden effectieve gedragsinterventies ontwikkeld, die ter beoordeling worden voorgelegd aan de Erkenningcommissie Gedragsinterventies Justitie. Inmiddels zijn dertien gedragsinterventies voor minderjarigen (voorlopig) erkend. De persoonsgerichte aanpak heeft ook een nieuwe impuls gekregen door de

inwerkingtreding (op 1 februari 2008) van het wetsvoorstel gedragsbeïnvloeding jeugdigen. De wet biedt de rechter de mogelijkheid om alle jeugdsancties met elkaar te combineren en heeft een nieuwe maatregel toegevoegd, namelijk de gedragsbeïnvloedende maatregel. Ook de mogelijkheden om sancties en verschillende vormen van behandeling en begeleiding te combineren, worden vergroot. Voor zover programma's voor Antilliaanse Nederlanders in het strafrecht worden toegepast, geldt dientengevolge dat ook deze op termijn dienen te zijn erkend door genoemde commissie.

In voorbereiding zijnde grenzenstellende maatregelen

Wetsvoorstel maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast (BZK en Justitie)

Het wetsvoorstel maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast maakt het mogelijk om in een vroegtijdig stadium te interveniëren. De burgemeester krijgt met dit wetsvoorstel de mogelijkheid om diegenen die structureel overlast veroorzaken een gebiedsverbod, een groepsverbod en/of meldingsplicht op te leggen. Daarnaast kan de burgemeester een bevel geven aan de ouders van een kind beneden de leeftijd van twaalf jaren indien dit kind in groepsverband herhaaldelijk de openbare orde heeft verstoord. In geval van een gepleegd strafbaar feit waardoor de openbare orde ernstig is verstoord, dan wel in verband waarmee vrees bestaat voor ernstig belastend gedrag van de verdachte jegens personen dan wel aanhoudende vernielingen, kan de officier van justitie – vooruitlopend op het oordeel van de rechter - een gedragsaanwijzing opleggen. Hierbij kan het gaan om een gebiedsverbod, een meldingsplicht, een contactverbod en een aanwijzing zich te doen begeleiden. Met deze maatregelen kan ernstig overlastgevend gedrag sneller en effectiever aangepakt worden. Het wetsvoorstel is op 7 april 2009 aangenomen door de Tweede Kamer. De Eerste kamercommissie voor BZK/AZ heeft op 9 juni 2009 verslag uitgebracht en wacht op de memorie van antwoord. Het wetsvoorstel gaat in het najaar in consultatie. In aanvulling op dit voorstel is de minister van Justitie voornemens de rechter de bevoegdheid te geven om een wijkverbod als zelfstandige maatregel op te leggen bij gevallen van overlast.

Wijkverbod (Justitie)

Rechters krijgen de mogelijkheid een wijkverbod als zelfstandige maatregel op te leggen om overlast van probleemjongeren effectief te bestraffen. De rechter kan de vrijheidsbeperkende maatregel opleggen in plaats van of naast een geldstraf of vrijheidsstraf. In de praktijk zal het effect van een wijkverbod als zelfstandige maatregel groter zijn omdat voor een langere duur kan worden gekozen dan bij een voorwaardelijke gevangenisstraf. Hierdoor kan het strafrecht bijdragen aan de leefbaarheid in steden en wijken. Bovendien sluit het goed aan bij het snelrecht en de ontwikkeling van de Veiligheidshuizen, waarin gemeenten, jeugd- en zorginstellingen, politie en justitie onder één dak samenwerken. Het wetsvoorstel gaat in het najaar van 2009 in consultatie.

Regierol gemeenten veiligheidsbeleid (BZK en Justitie)

De regierol van gemeenten op het gebied van het gemeentelijke

veiligheidsbeleid zal wettelijk worden verankerd. Tenminste één maal in de vier jaar wordt een veiligheidsbeleidsplan opgesteld op grond van een analyse van de lokale veiligheidssituatie en de te verwachten ontwikkelingen in de eerstvolgende vier jaar.

Kennisfundament (WODC/Justitie)

Door het WODC van het ministerie van Justitie is het Kennisfundament ontwikkeld voor de ondersteuning van de gemeenten bij de aanpak van de criminaliteit onder Marokkaans-Nederlandse jongens. Het instrument geeft inzicht in de werkzame mechanismen bij het voorkomen van criminaliteit en recidive. Het Kennisfundament is bedoeld om de lokale partners in staat te stellen hun aanpak te optimaliseren. Om het Kennisfundament ook toe te kunnen passen voor Antilliaans-Nederlandse jongeren is in opdracht van het WODC een aanvulling gemaakt om het Kennisfundament meer toe te snijden op de problematiek van deze doelgroep. De toepassing in de praktijk voor zowel de Marokkaans-Nederlandse als de Antilliaanse-Nederlandse jongeren worden pilotes uitgevoerd in een tweetal steden. Advies- en Onderzoeksbureau Beke en het WODC doen in twee steden een praktijkproef om het Kennisfundament toe te passen. Uit de pilots blijkt dat het kennisfundament een goede bijdrage kan leveren aan een onderbouwing en de verdere verbetering van de aanpak in de gemeenten. Om de beschikbare kennis toe te passen is een intensieve interactie tussen de wetenschappers en de beleidsmakers op het niveau van de gemeenten nodig. Dit zal onderdeel uitmaken van de vervolgaanpak in het najaar van 2009.

Stevige aanpak Twaalfminners (Justitie, J&G en BZK)

Steeds meer gemeenten geven aan dat jonge kinderen betrokken zijn bij incidenten. Vanaf 2009 worden deze zogenaamde "12-minners" met politiecontacten eenduidig geregistreerd. Hierdoor wordt crimineel gedrag van kinderen beter inzichtelijk en kan snel en gericht strafrechtelijk worden ingegrepen op het moment dat de jeugdige na zijn twaalfde verjaardag opnieuw de fout in gaat. Er komt een nieuwe reactie ter vervanging van de huidige STOP maatregel. Om kinderen die het risico lopen het criminele pad op te gaan tijdig te herkennen is het signaleringsinstrument "ProKids" ontwikkeld. Dit instrument wordt van mei '09- mei '10 in vier pilots getest waarna in 2010 mogelijk een landelijke uitrol volgt. Als de politie zich zorgen maakt over het mogelijk afglijden van de 12-min verdachte dan wordt deze jongere met een zorgformulier aangemeld bij het Bureau Jeugdzorg. Dat zal het gezin de nodige hulp aanbieden. Mocht vrijwillige hulpverlening onvoldoende effect hebben dan zal de Raad voor de Kinderbescherming een onderzoek starten en zo nodig via de rechter een civielrechtelijke maatregel vragen. Het uiterste middel is in dat geval een uithuisplaatsing. Onderzocht wordt of het opschorten van de kinderbijslag van ouders die niet mee werken aan de opvoeding van hun kind. Daarnaast wordt onderzocht of de uitbetaling van de kinderbijslag opgeschort kan worden ingeval ouders zich zelfs binnen een dwangkader onttrekken aan de noodzakelijke hulpverlening.

Tevens wordt de mogelijkheid tot het opleggen van een boete aan onwillende ouders onderzocht.

Snelle inzet van kindbeschermingsmaatregelen (J&G en JUS)

Het kabinet verruimt de mogelijkheden om een minderjarige onder toezicht te stellen. De rechter kan deze maatregel straks ook opleggen aan kinderen met minder ernstige problemen waar ingrijpen toch gewenst is. Daarnaast krijgt de burgemeester via de raad voor de kindbescherming toegang tot de kinderrechter om opvoedondersteuning af te kunnen dwingen in situaties waar dat voor de ontwikkeling van het kind noodzakelijk is en ondersteuning niet op vrijwillige basis wordt aanvaard. Indien de raad voor de kindbescherming niet tot indiening van een verzoek tot ondertoezichtstelling overgaat nadat hij melding van de burgemeester heeft ontvangen dat een maatregel met betrekking tot het gezag dient te worden overwogen, kan ook de burgemeester (net als bureau jeugdzorg) de raad verzoeken binnen twee weken het oordeel van de kinderrechter te vragen of een kindbeschermingsmaatregel nodig is. Het wetsvoorstel Herziening kindbeschermingsmaatregelen is in juli 2009 aan de Tweede Kamer aangeboden en treedt naar verwachting op 1 januari 2011 in werking.

Bestaande perspectief biedende maatregelen

Wonen, Wijken en Integratie

De hoofdlijnen van het integratiebeleid staan beschreven in de Integratienota 2007 – 2011 “Zorg dat je erbij hoort”. Het beleid richt zich in beginsel niet op specifieke etnische, culturele of levensbeschouwelijke groepen, maar op het tegengaan van segregatie, het wegnemen van belemmeringen en het bieden van kansen voor sociale, culturele en economische participatie. Alleen in uitzonderlijke situaties is een specifieke aanpak te rechtvaardigen. De oververtegenwoordiging van Antilliaanse en Marokkaanse jongeren in de criminaliteitscijfers is naar het oordeel van het kabinet zo’n bijzondere situatie. Hierin gaat een krachtige repressieve aanpak van daders gepaard met het bieden van concrete perspectieven op maatschappelijke participatie. De gemeenschappelijke integratieagenda “Datgene wat ons bindt” is een handreiking voor gemeenten. De handreiking beoogt meer samenhang te creëren tussen de activiteiten van Rijk en gemeenten op het gebied van integratie.

Omgevingsanalyse (OCW en J&G)

In opdracht van OCW en J&G is een hulpmiddel ontwikkeld waarmee CJG-professionals een omgevingsanalyse van jonge kinderen kunnen uitvoeren om te zien of zij een risico hebben op een taalachterstand in het Nederlands. Op basis van deze analyse kunnen de ouders een VVE-advies voor hun kinderen krijgen.

Experimenten achter de voordeur: één gezin-één plan (WWI en J&G)

De problemen die “achter de voordeur” plaatsvinden zijn in de praktijk divers en complex van aard. Het kan gaan om problemen zoals schulden, langdurige werkloosheid, schooluitval, opvoedproblemen en dergelijke. In het kader van de wijkaanpak zijn in zeven gemeenten experimenten gestart hoe de gecoördineerde hulpverle-

ning aan multiprobleemgezinnen het best georganiseerd kan worden. In de experimenten ondersteunt het rijk gemeenten en instanties om de samenhangende aanpak in de praktijk vorm te geven. Looptijd 2009-2010.

Nazorg na detentie (Justitie)

Het kabinet hecht belang bij verbetering in de nazorg voor ex-gedetineerden. Voor ex-gedetineerden om te voorkomen dat zij in hun oude gedrag terugvallen, voor burgers omdat zij gebaat zijn bij een veilige omgeving, met minder overlast en criminaliteit. “De verbetering van de nazorg vindt plaats in het kader van het Justitieprogramma “Veiligheid begint bij Voorkomen”. Per 1 april 2009 is een nazorgstelsel in werking getreden waarbij gemeenten actief betrokken worden bij de totstandkoming van een nazorgplan voor jeugdigen die de justitiële inrichting verlaten. In die gemeenten waar een specifiek aanbod voor de Antilliaans-Nederlandse jongeren beschikbaar is, kan dit onderdeel worden van dit individuele nazorgplan. Op 7 juli 2009 hebben Staatssecretaris Albayrak van Justitie en VNG-voorzitter Jorritsma een samenwerkingsmodel ondertekend waarmee de nazorg voor ex-gedetineerden wordt versterkt.

Uitbreiding inzet Interactieteam FORUM (WWI)

Het Interactieteam telt op dit moment 26 leden, de samenstelling is multidisciplinair en multi-etnisch. Vanuit het Interactieteam wordt gevraagd en ongevraagd geadviseerd over de aanpak van zich op lokaal niveau voordoende problemen op gebied van (allochtone) jeugd en veiligheid en interetnische spanningen.

Diversiteit in het Jeugdbeleid (J&G/WWI)

Jeugdzorg moet toegesneden zijn op de diversiteit die er is aan ouders en kinderen. Daarom investeert Jeugd en Gezin, samen met het programmaministerie Wonen Werken en Integratie, € 10 miljoen, in Diversiteit in het jeugdbeleid. Hiermee willen we bereiken dat migrantenkinderen en hun ouders even goed worden bereikt door algemene voorzieningen, zoals opvoedondersteuning, peuterspeelzaalwerk, jeugd- en jongerenwerk, spel en bewegen en dat ook bij migranten problemen in de opvoeding en ontwikkeling vroegtijdig worden gesignaleerd en aangepakt. Het programma ‘diversiteit in het jeugdbeleid’ omvat drie lijnen: interculturele kennisontwikkeling, versterking intercultureel vakmanschap én versterken van lokale jeugdvoorzieningen.

Campussen (J&G, OCW, SZW, Justitie)

Het kabinet wil jongeren zonder zicht op opleiding of arbeid die dreigen af te glijden naar maatschappelijk ongewenst gedrag, met een strakke aanpak terugleiden naar maatschappelijke participatie. In negen pilots campussen krijgen jongeren de zorg, werkervaring, training, motivatie en discipline die ze nodig hebben voor deelname regulier onderwijs of arbeidsmarkt. De pilots worden in 2010 geëvalueerd met het oog op een structurele regeling.

Zorg advies teams (ZAT's) (J&G en OCW)

In Zorg- en Adviesteams werken professionals samen met scholen

om problemen van kinderen op te lossen. In deze teams werken professionals vanuit de zorg, welzijn, veiligheid, justitie en het onderwijs samen rondom basis en voortgezet onderwijs. Het onderwijs heeft de taak om voor elk kind en elke jongere met een beperking een goed onderwijsaanbod te creëren. Voor niet onderwijsgerelateerde problemen is hulp van andere professionals, zoals maatschappelijk werk en Jeugd(gezondheids)zorg noodzakelijk. In 2011 moet volledige dekking van goed werkende ZAT's in alle niveaus van het onderwijs zijn gerealiseerd.

Herstart, Op de Rails en Rebound (OCW)

Bedoeld voor jongeren die dreigen uit te vallen van school, niet meer naar school komen of niet meer te handhaven zijn vanwege gedragsproblemen en die een bedreiging vormen voor de veiligheid van medeleerlingen en docenten. Zij kunnen terecht bij Herstart (langdurig thuiszitters), Op de Rails (gedragsproblemen maar zonder indicatie speciaal onderwijs) en Rebound-voorzieningen (gedragsproblemen die leiden tot veiligheidsproblemen in de klas). Doel is dat de jongeren na een aantal maanden tot een jaar weer kunnen instromen in het regulier of speciaal onderwijs.

Kwaliteitsteam Veiligheid (OCW)

De kwaliteitsteams bestaan uit deskundigen op het terrein van sociale veiligheid. De teams worden op verzoek van (samenwerkingsverbanden van) scholen ingezet. Ze voeren op locatie een quick scan uit en bieden advies op maat. De teams adviseren over mogelijk oplossingen voor gesignaleerde knelpunten, leggen daarbij zonnodig de relatie met leerlingenzorg en het ZAT en ondersteunen scholen bij het maken en waarborgen van (bestuurlijke) afspraken. De teams behandelen geen individuele casuïstiek of acute crisissituaties.

VVE en Schakelklassen (OCW)

De VVE-programma's richten zich op taalstimulering vanuit peuterspeelzaal, kinderdagverblijf en groep 1 en 2 van de basisschool. Doel is kans op goede schoolloopbaan en maatschappelijke carrière te vergroten. Het kabinet streeft naar een 100% aanbod van VVE aan de doelgroep. Schakelklassen hebben tot doel kinderen met een taalachterstand met intensieve begeleiding weer in het reguliere onderwijs of op een hoger onderwijsniveau te laten instromen. Uit onderzoek blijkt dat de resultaten over het algemeen positief zijn. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de voorschoolse educatie en schakelklassen, scholen voor de vroegschoolse educatie. Via de Lokale educatieve agenda maken gemeenten, scholen en kinderopvang afspraken over samenwerking, vroegsignalering en de aanpak van achterstanden. In juni 2009 is het wetsvoorstel Ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie aangeboden (Kamerstukken II, 2008/09, 31 989, nrs 1-3). Daarin wordt voorgesteld dat gemeenten de verantwoordelijkheid krijgen om een dekkend aanbod van VVE te realiseren voor de doelgroepkinderen. Verder worden gemeenten verplicht met betrokken organisaties afspraken te maken over het bereik van het aantal doelgroepkinderen te optimaliseren.

Gewichtenregeling PO (OCW)

De gewichtenregeling bepaalt hoeveel middelen een basisschool ontvangt voor het bestrijden van onderwijsachterstanden. De school ontvangt een bedrag per leerling, zodra een drempelwaarde (6%) is gepasseerd. De hoogte van het bedrag is afhankelijk van het opleidingsniveau van ouders. De scholen ontvangen het geld in de vorm van extra personeelsformatie. Vanaf het schooljaar 2009-2010 krijgen scholen die gevestigd zijn in de zogeheten impulsgebieden, naast de gewichtenmiddelen, een extra bedrag per gewichtenleerling. Het gaat dan om scholen die gevestigd zijn in postcodegebieden met veel lage inkomens en/of veel uitkeringen.

Het Leerplusarrangement VO (OCW)

De ene school voor voortgezet onderwijs heeft het zwaarder dan de andere school met evenveel leerlingen. Deze andere factoren kunnen leiden tot een opeenstapeling van problemen ('probleemcumulatie'), zich onder andere uitend in veel leerlingen met een verhoogd risico op spijbelen, vertraging in schoolloopbanen, voortijdig schoolverlaten, criminaliteit en/of jeugdzorgproblematiek. Deze probleemcumulatie kan zich voordoen in alle schoolsoorten. Het Leerplusarrangement VO beoogt scholen die te maken hebben met probleemcumulatie extra te ondersteunen door aanvullende personele bekostiging. Doelstelling van het Leerplusarrangement VO is het bijdragen aan vermindering van voortijdig schoolverlaten, het beter dan voorheen kunnen leveren van meer maatwerk aan leerlingen, en het maximaliseren van de schoolprestaties door onder meer het voeren van expliciet taal(achterstanden)beleid. Voor het Leerplusarrangement VO is per jaar circa 60 miljoen euro beschikbaar. Voor de nieuwkomers/vreemdelingen en overige uitvoering Leerplus is aanvullend nog jaarlijks circa 19 miljoen euro beschikbaar.

Aanval op de uitval (OCW)

Het aantal nieuwe schooluitvallers moet in 2012 gehalveerd zijn. Het accent ligt op preventie, hierbij zijn speerpunten: soepele overgang van vmbo naar mbo, betere loopbaanbegeleiding, betere zorg op school, meer aandacht voor 'doe-scholieren', maatwerk. De regionale aanpak VSV houdt in: het Rijk heeft vierjarige prestatieconvenanten (2008-2012) gesloten met gemeenten en scholen in alle 39 RMC-regio's (Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie). Daarbij staat een regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten met de gemeente als regisseur voorop en ligt de nadruk op preventie van uitval. Daarnaast zijn en worden extra programmageden VSV ingezet in de regio's voor de periode 2008-2009 en 2010-2011.

Specifiek voor de doelgroep 'overbelaste jongeren' (jongeren die door een opeenstapeling van problemen een groot risico lopen op (maatschappelijke) uitval) wordt voor de schooljaren 2009/2010 en 2010/2011 incidenteel in totaal ca. €60 miljoen vrijgemaakt voor het aanjagen van zogeheten plusvoorzieningen. Binnen een plusvoorziening wordt een combinatie van kwalificerend onderwijs, zorg- en hulpverlening en waar nodig arbeidstoeleiding aangeboden zodat ook deze jongeren hun schoolloopbaan met succes kunnen afronden. Gemeenten krijgen structurele middelen om deze

voorzieningen ook na 2010 structureel te borgen. Binnen de convenanten, programmageden en de extra middelen voor 'overbelaste' jongeren hebben regio's de vrijheid om te investeren in een preventieve aanpak van schooluitval voor bepaalde (etnische) groepen.

Meedoen jeugd door sport (VWS en WWI)

In dit programma worden de specifieke kenmerken van sport benut voor opvoedings- en integratiedoelen van de (allochtone) jeugd. Dit gebeurt door het creëren van ontmoeting tussen allochtone en autochtone jeugd in de sport, het betrekken van hun ouders daarbij en het inzetten van sportverenigingen en sportscholen. Doelen en resultaten van het programma zijn:

- sportdeelname allochtonen vergroten
- preventie: begeleiden van kwetsbare jongeren, het bevorderen van volwaardig burgerschap en participatie van jongeren in de samenleving, tegengaan van sociaal isolement en het voorkomen van overlast en probleemgedrag
- zorg: voorkomen van uitval van jongeren en/of het bewerkstelligen van reïntegratie met behulp van sport en het aanpakken van overlast en probleemgedrag.

Voogdijprotocol Nederlandse Antillen en Aruba (J&G)

Minderjarige Antilliaans-Nederlandse jongeren (jonger dan 18 jaar) die zich zelfstandig in Nederland willen vestigen, dienen voordat zij naar Nederland vertrekken de voogdij te hebben geregeld. Tussen de ministers van Justitie van Nederland en de Nederlandse Antillen zijn daarvoor samenwerkingsafspraken gemaakt via een (gewijzigd) Voogdijprotocol. Met Aruba bestonden tot voor kort geen formele afspraken omtrent de voogdijregeling voor Arubaanse minderjarigen die zich zelfstandig in ons land willen vestigen. De minister voor Jeugd en Gezin heeft in 2008 met Aruba ook een voogdijprotocol afgesloten. De Tweede Kamer is op 27 augustus 2008 bij brief geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van de voogdijprotocollen.

In voorbereiding zijnde perspectief biedende maatregelen

Laagdrempelige opvoedondersteuning via Centra voor Jeugd en Gezin (J&G)

Kinderen en ouders moeten dicht bij huis terecht kunnen voor informatie en advies en voor hulp bij opgroeien en opvoeden. Het Centrum voor Jeugd en Gezin bundelt lokale functies en taken op gezondheid, opgroeien en opvoeden, voor kinderen en jongeren van -9 maanden tot 23 jaar en hun ouders. Sinds het aantreden van het kabinet is de basis gelegd voor een landelijke dekking van Centra voor Jeugd en Gezin in 2011. Er is een basismodel vastgesteld, er is extra geld beschikbaar voor gemeenten en in samenwerking met de VNG een ondersteuningsprogramma ontwikkeld.

Gemeentelijke regie jeugdketen (J&G)

Gemeenten worden regisseur van de jeugdketen. Dit houdt in dat gemeenten zorgdragen voor sluitende samenwerkingsafspraken tussen alle instellingen betrokken met jeugd: maatschappelijk werk, jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg, onderwijs, eerstelijns gezondheidszorg, geestelijke gezondheidszorg, gehandicaptenzorg, instellingen voor werk en inkomen, leerplicht ambtenaren, schuldhulpverlening, woningcorporaties, politie, Openbaar ministerie en dergelijke. Een belangrijk onderwerp waarover afspraken gemaakt moeten worden is de coördinatie van de zorg als er meerdere hulpverleners bij een gezin zijn betrokken. De gemeentelijke regierol is vastgelegd in het wetsvoorstel Centra voor Jeugd en Gezin en regierol gemeenten in de jeugdketen dat juni 2009 aan de Tweede Kamer is aangeboden.

Wet investeren in Jongeren (SZW, J&G, OCW)

De 'Wet investeren in jongeren' die per 1 oktober 2009 in werking treedt, verplicht gemeenten jongeren van 16/18 tot 27 jaar die niet werken of leren en die zich bij hen melden een werkleeraanbod te doen (voor 16- en 17-jarigen geldt dit alleen als die jongeren een startkwalificatie hebben behaald). Het werkleeraanbod kan bestaan uit een baan, een vorm van scholing of een combinatie van beide, afgestemd op de situatie van de jongeren. Als zij werk accepteren krijgen ze salaris van de werkgever. Als dit salaris onvoldoende is of als zij een leeraanbod hebben geaccepteerd, kunnen de jongeren in aanmerking komen voor een inkomensvoorziening die even hoog is als een bijstandsuitkering. Als zij het aanbod niet accepteren dan krijgen zij ook geen inkomensvoorziening van de gemeente. Of een inkomensvoorziening wordt toegekend is afhankelijk van het inkomen en vermogen van de jongere en zijn of haar eventuele partner. Het kabinet wil jongeren stimuleren hun school af te maken, hun opleiding te vervolgen, werken en leren te combineren of een baan te aanvaarden. De voorgestelde maatregelen zijn bedoeld om te bevorderen dat jongeren duurzaam aan de slag komen en te voorkomen dat ze afhankelijk worden van de bijstand.

Wijziging Rijkswet op het Nederlanderschap en voorgenomen Rijkswet personenverkeer (Justitie)

De wijziging Rijkswet op het Nederlanderschap is in december 2008 bij de TK ingediend. De voorgestelde wijziging heeft tot gevolg dat voor naturalisandi, woonachtig op één van de zes eilanden, een taalexamen Nederlands op A-2 niveau een verplichte voorwaarde voor de naturalisatie wordt. Het traject rond de Rijkswet Personenverkeer loopt op dit moment. De beoogde inwerkingtreding is thans het jaar 2010. Het voornemen is om in deze rijkswet te voorzien in de mogelijkheid om een Nederlander die nog geen tien jaar ononderbroken ingezetene is van een land (Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten) of openbaar lichaam (de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba) om redenen van openbare orde of openbare veiligheid een verbod op toegang tot en verblijf in dat land of openbaar lichaam op te kunnen leggen, indien de Nederlander in kwestie door zijn persoonlijk gedrag een actuele, daadwerkelijke en ernstige bedreiging voor een fundamenteel belang van de samenleving van dat land of openbaar lichaam vormt.

Verwijsindex Risicojongeren (J&G)

Om jongeren goed te kunnen helpen, is een soepele samenwerking noodzakelijk tussen alle partijen in de jeugdketen. De jeugdketen bestaat uit een groot aantal instanties en professionals, die echter te vaak langs elkaar heen werken. De Verwijsindex brengt risicomedelingen van hulpverleners bij elkaar en informeert hulpverleners onderling over hun betrokkenheid bij jongeren. De index moet bijdragen aan effectievere samenwerking van hulpverleners en gemeenten. Op 3 juli heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel Verwijsindex risico's jeugdigen goedgekeurd. De wet moet, na instemming van de Eerste Kamer, ingaan op 1 januari 2010.

Vooruitlopend daarop wordt nu proefgedraaid in 122 gemeenten. Hierbij zijn professionals met elkaar in contact gebracht zodat de hulpverlening aan kinderen kan worden afgestemd. Op 19 december 2008 heeft het kabinet besloten de doelstellingen die aan de Verwijs Index Antillianen worden gesteld binnen de VIR te realiseren. Een aparte verwijsindex voor Antilliaans-Nederlandse risicojongeren is hiermee overbodig geworden.

Ondersteuning Integrale wijkenaanpak op Curaçao (WWI)

Het concept van een gerichte wijkenaanpak vindt al op diverse vormen plaats op Curaçao.

Eind 2008 is een intentieverklaring tussen de minister voor WWI, de minister-president van de Nederlandse Antillen en de Gezaghebber van Curaçao ondertekend om te komen tot een verbeterde integrale wijkenaanpak. Het vervolg en welke inbreng daarbij vanuit gemeenten kan worden gegeven is hangt af van de vraag vanuit Curaçao. Drie Antillianengemeenten, Dordrecht, Rotterdam en Nijmegen zullen in ieder geval ter ondersteuning van Reda Sosial via twinning kennisuitwisseling tot stand brengen. Het streven is om daarover gezamenlijk op 1 oktober 2009 een charter af te sluiten.

Jonge ouders en/of alleenstaande Antilliaans Nederlandse moeders De minister voor Wonen, Wijken en Integratie zal samen met de minister voor Emancipatie ten behoeve van het faciliteren van kennisdeling binnnen de Antillianengemeenten een kennisbijeenkomst organiseren over jonge ouders en/of alleenstaande Antilliaans Nederlandse moeders.

Onderzoeken

Integratie

Cijfers over integratiebeleid zijn onder andere bekend via de lokale Integratiekaart. Het instrument bevat cijfers over zowel allochtonen als autochtonen en is daardoor te gebruiken door zowel gemeenten met specifiek integratiebeleid als gemeenten die een breder geformuleerd achterstandsbeleid voeren. De Lokale Integratiekaart is een instrument in ontwikkeling. De huidige versie bevat cijfers over de periode 1999-2008. Jaarlijks vindt een update van gegevens plaats. Op langere termijn zal ook het aantal indicatoren voor integratie worden uitgebreid.

Cijfers over Wonen, Wijken en Integratie 2009

Op 2 juli 2009 is de eerste editie van Cijfers over Wonen, Wijken en Integratie verschenen. In dit boekje staat basisinformatie over de beleidsthema's van Wonen, Wijken en Integratie. De vele tabellen en grafieken geven inzicht in ontwikkelingen op terreinen als wijkenaanpak en stedenbeleid, woningmarkt alsmede inburgering en integratie. Nieuwe onderwerpen komen aan bod in het hoofdstuk Inburgering en Integratie. Ook de leefbaarheidsscores van de wijken uit de Leefbaarometer vormen een nieuw onderwerp. Waar mogelijk wordt een vergelijking gemaakt met andere EU-lidstaten.

Psychische- en gedragsproblematiek onder Antilliaans-Nederlandse jongeren (WWI en JUS)

Uit gesprekken met de gemeente Rotterdam is naar voren gekomen dat veel van de Antilliaans Nederlandse jongeren die in aanraking komen met de politie een zeer laag opleidingsniveau hebben, aanpassingsproblemen hebben en soms lijken te kampen met psychische en/of LVG-problematiek. Om hier meer inzicht in te verkrijgen wordt in 2009 onderzoek verricht naar de "Psychosociale problematiek en (licht) verstandelijke beperkingen bij Antilliaans-Nederlandse jongeren met politiecontact". De uitkomsten van dit onderzoek zullen naar verwachting beschikbaar zijn in het laatste kwartaal van 2009.

Monitor geregistreerde Jeugdcriminaliteit

Het WODC voert een onderzoek uit naar de aard, omvang en trends in door politie en justitie geregistreerde jeugdcriminaliteit. Dit onderzoek vindt plaats in het kader van een zogenoemde Monitor geregistreerde Jeugdcriminaliteit 2008. Doel van dit onderzoek is de ontwikkeling in het aantal verdachten vanwege een misdrijf en afdoeningen door OM/ZM in de periode 1996-2007 te onderzoeken. Daarbij wordt ook onderscheid gemaakt in de trends naar herkomstgroepen (zowel tussen herkomstgroepen als binnen herkomstgroepen). Dit onderzoek levert in het najaar van 2009 een eerste beschrijvende rapportage en naar verwachting eind van 2009 een meer verdiepende studie waarin trends in maatschappelijke (demografische, sociale, economische en beleidsmatige) ontwikkelingen gerelateerd worden aan de trends in jeugdcriminaliteit.

Beleving Vrijheidsbeneming

Een tweede WODC studie betreft een onderzoek naar 'Beleving van de vrijheidsbeneming door jongeren in voorlopige hechtenis en jeugddetentie' (werktitel). In deze studie wordt ook expliciet ingegaan op Antilliaanse / Arubaanse jongeren (vooral in vergelijking met jongeren uit andere herkomstgroepen). De doelstelling van de studie is vierledig:

- Inzicht krijgen in de wijze waarop diverse aspecten van vrijheidsbeneming worden ervaren door jongeren die op basis van een voorlopige hechtenis of jeugddetentie minimaal een week zijn opgevangen in een justitiële jeugdinrichting.
- Inzicht krijgen in de relatie tussen individuele kenmerken en de wijze waarop jongeren vrijheidsbeneming ervaren, waarbij specifiek aandacht wordt gevraagd voor verschillen naar sekse, herkomstgroep en leeftijd.

- Inzicht krijgen in de relatie tussen de ervaren vrijheidsbeneming, opvattingen over het plegen van delicten in het algemeen en misdragingen in de inrichting.
- Inzicht krijgen in de relatie tussen de ervaren vrijheidsbeneming, opvattingen over het delict waarvoor de jongere is gedetineerd en misdragingen in de inrichting.

Het onderzoek start in het najaar van 2009.

Monitor zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit (MZJ)

Een derde WODC studie betreft de "WODC Monitor

Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit, meting 2010". Door politie geregistreerde jeugdcriminaliteit biedt maar voor een deel zicht op de jeugdcriminaliteit. Een andere bron is zelfrapportage. Het WODC verricht sinds 1987 om de zoveel tijd een studie naar door jongeren zelfgerapporteerde delicten. Begin 2010 zal de nieuwe meting plaatsvinden. Het project betreft een nieuwe meting van de WODC Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit waarvan de laatste meting in 2005 is geweest. Het project bestaat uit een basisstudie met de mogelijkheid tot verdiepende studies. De doelstelling van de basisstudie is inzicht krijgen in:

- Omvang en aard van zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit bij een representatieve onderzoeksgroep van 10-17-jarigen en verschillen in zelfgerapporteerde jeugddelinquentie tussen subgroepen (seks, leeftijd, herkomstgroep, opleidingsniveau, urbanisatiegraad)
- Trends in zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit in vergelijking tot de trends in door de politie geregistreerde jeugdcriminaliteit (op macroniveau) over de periode 1996-2009 en verschillen tussen subgroepen (zie hiervoor 'Monitor Jeugdcriminaliteit').
- Dit onderzoek start in het najaar van 2009. Een eerste rapportage wordt verwacht medio 2010.

Harde Kern: High age crime curve onderzoek (Justitie)

Op dit moment loopt het onderzoek naar de oorzaken van de afwijkende age-crime curve onder Antilliaanse Nederlanders. In tegenstelling tot bij een "normale" age-crime curve, blijven de criminaliteitscijfers onder Antilliaanse Nederlanders namelijk erg hoog in het derde en vierde levensdecennium. Pas na het veertigste levensjaar zien we een evidente daling in de criminaliteitscijfers onder deze bevolkingsgroep.

Quick Scan herhalingsonderzoek "Omvang en kenmerken N-GBA geregistreerde langdurig in Nederland verblijvende Antilliaanse Nederlanders" (WWI)

Om actueel zicht op de wetenschappelijk geschatte omvang en samenstelling van de groep langdurig in Nederland niet in GBA-geregistreerde Antilliaanse Nederlanders te verkrijgen zal hiernaar in 2009 een onderzoek worden uitgevoerd. In 2006 is hierover al een keer een onderzoek uitgebracht, Quick Scan. De cijfers (o-meting) in het onderzoek dateren van 2003 en daarvoor. Met het herhalingsonderzoek kan inzicht worden verkregen of de groep groter of kleiner is geworden dan voorheen en welke groep personen we ongeveer missen in andere wetenschappelijke cijfers.

Monitor (WWI)

In het najaar van 2009 wordt het uitvoeren van de zogenaamde monitor Antillianengemeenten aanbesteedt. Hiermee zullen jaarlijks relevante statistische gegevens worden verzameld in de Antillianengemeenten waaruit de percentages werkloosheid, voortijdig schoolverlaten en criminaliteit onder de verschillende bevolkingsgroepen (waaronder Antilliaanse Nederlanders) in deze gemeenten naar voren komt. Deze monitor zal jaarlijks een actueel beeld geven van de oververtegenwoordiging van de verschillende bevolkingsgroepen in de gemeenten.

Evaluatie (WWI)

In het najaar van 2009 wordt de evaluatie van de Bestuurlijke Arrangementen aanbesteed en uitgevoerd. Het accent hierbij zal liggen op best practices. Onder de Bestuurlijke Arrangementen zijn meer dan 120 projecten uitgevoerd, op verschillende gebieden (bijv. terugdringen werkloosheid), bedoeld voor verschillende specifieke groepen (bijv. jonge moeders, schoolverlaters), en waarbij verschillende aanpakken zijn gehanteerd (bijv. coaches). Er wordt onderzocht welke aanpakken voor welke groepen, en met welk doelen, effectief bleken. Ook zal een algemeen oordeel gegeven worden over de effectiviteit van de Bestuurlijke Arrangementen.

3: Rijksbijdrage per gemeente 2010 t/m 2013

Gemeentecode en naam Gemeente	Bijdrage per jaar	Totale bijdrage over periode van vier jaar (2010 t/m 2013)
0014 Groningen	195.000	780.000
0034 Almere	220.000	880.000
0080 Leeuwarden	57.500	230.000
0193 Zwolle	82.500	330.000
0268 Nijmegen	107.500	430.000
0307 Amersfoort	85.000	340.000
0363 Amsterdam	522.500	2.090.000
0400 Den Helder	87.500	350.000
0502 Capelle aan den IJssel	92.500	370.000
0505 Dordrecht	200.000	800.000
0518 s'-Gravenhage	570.000	2.280.000
0530 Hellevoetsluis	45.000	180.000
0599 Rotterdam	1.172.500	4.690.000
0606 Schiedam	97.500	390.000
0612 Spijkenisse	95.000	380.000
0622 Vlaardingen	82.500	330.000
0637 Zoetermeer	122.500	490.000
0718 Vlissingen	47.500	190.000
0758 Breda	115.000	460.000
0772 Eindhoven	137.500	550.000
0855 Tilburg	257.500	1.030.000
0995 Lelystad	92.500	370.000
Totaal	4.485.000	17.940.000

Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van VROM

Vormgeving en productie
vijfkeerblauw.nl